

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1892. Första Kammaren. N:o 35.

Måndagen den 9 maj, f. m.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.; och dess förhandlingar leddes af herr vice talmannen.

Anmälades och bordlades bankoutsrottets memorial och utlåtande: n:o 17, angående ny aflöningsstat för tjenstemän och vaktmästare vid Tumba bruk; samt

n:o 18, i fråga om ändringar i gällande reglemente för riksbanken, afvensom i aflöningsstaten för samma bank.

Föredrogs och lades till handlingarna statsutskottets den 7 innevarande månad bordlagda memorial n:o 72, i anledning af Andra Kammarrens återremiss af mom. b) och d) under punkten 20:o) af utskottets utlåtande n:o 9 angående regleringen af utgifterna under riksstatens åttonde hufvudtitel.

Föredrogs men bordlades å nyo, på flere ledamöters begäran, bevillningsutskottets den 7 i denna månad bordlagda betänkande n:o 11.

Fortsattes föredragningen af bevillningsutskottets betänkande n:o 9, angående tullbevillningen.

Punkten 62.

mom. b).

Herr Fränckel: Jag ber att få yrka bifall till reservanternas förslag.

*Tull å jern-
och stålgöten
samt smält-
stycken.*

Friherre Barnekow: Beträffande ifrågavarande punkt, om jern- och stålgöten samt smältstycken, får jag yrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag, hvilket inom utskottet biträdts af samtliga ledamöterna från denna kammare.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, samt herr *Fränckel* afstått från sitt derunder framställda yrkande, biföll kammaren hvad utskottet i förevarande moment hemställt.

*Tull å
rälsspik.*

mom. c).

Herr af Burén: Jag ber att få yrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag, som afser, att rälsspik skulle uppflyttas till skarfbultar, naglar m. m. i tulltaxan och sålunda draga en tull af 6 kronor pr 100 kilogram, i stället för att den nu är upptagen under rubriken valsade och smidda stänger, som draga en tull af endast 2 $\frac{1}{2}$ öre pr kilogram. Hvar och en förstår, att rälsspik likaväl som skarfbultar och naglar är en förädling af stångjern och bör sålunda draga en högre tull än detta. Jag kan icke kalla det annat än ett okynne af Andra Kammarens ledamöter i bevillningsutskottet att föreslå, att rälsspik skulle uppflyttas under rubriken stångjern, då, såsom sagdt, rälsspik är en förädlingsprodukt af stångjern och sålunda bör komma i samma klass som andra *likartade* förädlingsprodukter af jern. Jag har nyss fått ifrån jernvägsstyrelsen en skarfbult och en rälsspik, hvaraf herrarne sjelfva kunna se och bedöma origtigheten af att klassificera dessa artiklar under olika nummer och tullsatser. Jag kan således icke finna något skäl, hvarför man icke skulle upptaga rälsspiken bland dem, som förekomma under n:o 377 i Kongl. Maj:ts förslag, hvartill jag yrkar bifall.

Friherre Barnekow: Det är mycket riktigt, såsom den föregående talaren anmärkte, att rälsspik skulle uppflyttas från att hafva dragit en tull af 6 kronor pr kilogram till samma tull som å stångjern, eller 2,50 pr kilogram. Utskottet har gjort det derför att man ansåg, att rälsspik skulle kunna tillverkas inom landet, utan att man behöfde lägga högre tull derpå. Man ville icke fördyra en så enkel vara, som rälsspik. På denna grund biträdde utskottsledamöterna från Första Kammaren de ifrån medkammaren, och man beslöt, att rälsspik skulle åsättas en tull af endast 2 kr. 50 öre pr kilogram.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes jemlikt derunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till hvad utskottet i föreliggande moment hemställt och vidare på antagande af Kongl. Maj:ts förslag i ämnet; och förklarades den förra propositionen, hvilken upprepades, vara med öfvervägande ja besvarad.

mom. d).

Tull å val-
sade eller
smidda jern-
plåtar.

Herr Sanne: Då 1888 års Riksdag beslöt tull på plåtar, blef enhälligt undantag i denna kammare gjordt för plåt öfverdragen med tenn, emedan för denna ej fans någon tillverkning inom landet, ej heller var utsigt att en sådan med framgång skulle bära sig, och samma skäl qvarstå fortfarande. Likväl är nu i betänkandet denna sorts plåt medtagen och föreslagen en tull af 20 % af varans värde.

England är det land, som förser nästan hela världen med tenn-plåt. Det eger tennet, som vi sakna. Det har en yrkesskicklig arbetarebefolkning för en dylik tillverkning, hvilket är ytterst nödvändigt vid denna fabrikation, samt drifver tillverkningen i största omfång, c:a 500,000 tons pr år, i omkring 100 fabriker, hvilka hvardera i medeltal tillverka mer än dubbelt så mycket, som vårt land kan använda. Konkurrensen der är så stor, att till och med en del måst nedläggas. Utsigtarna äro därför mörka för oss att börja upptaga en sådan fabrikation, som helt säkert skulle utfalla lika ofördelaktigt, som de misslyckade försöken i en del andra länder.

Tenn- eller bleckplåten är nödvändig för tändsticksindustrien och konservfabrikerna för fiskvaror och landtmannaprodukter, för hvilka alla finnes en stor konkurrens såväl i in- som utlandet. Norge har tullfrihet å denna plåt samt får enligt mellanrikslagen fritt införa till oss alster, i hvilka denna plåt ingår.

Jag ber slutligen att få uppläsa ett anförande af en medlem i tullkomitén. Han säger: »enahanda är förhållandet med förtennt jern-plåt, som för närvarande ej tillverkas i Sverige. Såsom stöd för sin åsigt att en tillverkning af förtennt plåt skulle, genom åsättande af tull å varan, kunna inom landet uppstå, har komitén anført andra länders exempel, men dessa mana ej till efterföljd, då den tillverkning, dessa länder åstadkommit, ej visat sig kunna jämföras med det i England framställda fabrikatet. Den förtennta plåt, som derstädes tillverkas, är nemligen af så utmärkt beskaffenhet och så stor prisbillighet, att ännu intet land i Europa kunnat framgångsrikt täfla med England i tillverkningen af denna vara, och då det ej lyckats för de stora kulturländerna med deras betydliga inhemska afsättningsområde att, oaktadt höga införseltullar, frambringa en med den engelska plåten i prisbillighet och godhet jämförlig vara, så synes det mig ännu mindre tänkbart, att i vårt land en täflan med den engelska tillverkningen, som är ofantlig stor, skulle vara möjlig.

Hvad användningen af förtennt jernplåt beträffar, är densamma ganska mångsidig. Införseln är äfven synnerligen stor. Förtennt plåt användes, såsom komitén äfven framhållit, till emballage vid export af en del tändstickor samt till konservburkar, anjovislådor m. m., och om också tändsticksfabrikerna kunde, fastän ej utan besvär och kostnader, vid exporten erhålla restitution å för plåten erlagd tull, blefve dock en sådan förmån svårare att tillförsäkra anjovisberedningen. Denna har emellertid sin hufvudsakliga marknad inom landet, och då

*Tull å val-
sade eller
smidda
jernplåtar.*
(Forts.)

den till konserv- och anjovisaskar erforderliga plåt måste vara af bästa beskaffenhet och säkerligen alltid komme att tagas från England, blefve tullen å förtennt plåt för denna industrigren en ganska känbar tunga, som kunde lindras endast genom förhöjdt pris å fabrikatet.

Då jag alltså hyser den åsigt, att tullen å förtennt jernplåt skulle nästan uteslutande blifva en finanstill, som med hela sitt belopp komme att fördyra dessa artiklar, får jag för min del tillstyrka, att med rent eller blyhaltigt tenn belagd jern- och stålplåt måtte få fortfarande tullfritt införas.»

På grund af hvad jag nu anfört, får jag, herr vice talman, anhålla om afslag på utskottets hemställan och bifall till reservationerna.

Herr af Burén: Det är mycket riktigt, såsom den föregående talaren sade, att England, i afseende på förtennt jernplåt, varit världshandelns beherskarinna. Nu har emellertid i flera af Europas länder uppstått tillverkning af förtennt jernplåt. Så har Frankrike, för att kunna få denna tillverkning till stånd, nödgats lägga en tull på denna vara af 9 kronor pr 100 kilogram, således mera än den nu föreslagna tullsatsen af 6 kronor pr 100 kilogram. Frankrike har, såsom herrarne veta, en konservindustri, som vida öfverstiger denna industri inom vårt land, och dock har man icke der tvekat att å den förtennta jernplåten lägga en så hög tull. Den föregående talaren nämnde, att någon tillverkning af denna vara icke skulle kunna komma till stånd i vårt land. Jag har ifrån en fabrikant fått ett intyg, deri han säger, »att han tillverkar jern- och stålplåt under $\frac{1}{4}$ mm. tjock såväl i och för egna tillverkningar som i och för försäljning, samt att han redan för flera år sedan derstädes anlagt plåtvalsverk, afsedt för tillverkning af förtennt jernplåt. Kallinge den 23 april 1892. F. H. Kockum.» Han har i ett bref skrifvit till mig, att han, på grund deraf att denna plåt är tullfri, icke kunnat tillverka förtennt jernplåt. Min öfvertygelse är, att i händelse skydd beredes en sådan tillverkning, skulle den helt säkert komma till stånd i vårt land. I motsats mot hvad den föregående talaren nämnde, att en ledamot af tullkomitén yttrat, att han icke ansåg att någon tillverkning skulle kunna komma till stånd, hvilket jag tror mig bevisat skulle kunna ske, säger tullkomitén: »då komitén alltså håller före, att en måttlig tull å förtennt plåt icke för någon inhemsk industri skulle medföra afsevärda olägenheter. och då Sverige årligen importerar öfver 2 millioner kilogram dylik plåt, har komitén ansett sig böra undersöka, huruvida utsigt förefinnes att genom tullskydd kunna framkalla en inhemsk tillverkning af denna artikel.» Till god förtennt jernplåt erfordras det finaste och bästa jern, på hvilket Sverige har tillgång, och det förefaller mig som om detta skulle vara en naturlig näring för vårt land, och jag är öfvertygad om att, i händelse vi få tullskydd, en sådan industri skall komma till stånd. Att den icke redan gjort det beror derpå, att vi icke haft detta tullskydd. Jag ber vidare få nämna att Danmark, som icke har någon jern tillverkning alls, har

tull på denna vara. De hafva troligtvis der en ganska stor konserv-industri och hafva icke tvekat att lägga tull på den för denna industri erforderliga förtennta jernplåten. Ett liknande förhållande eger rum i Tyskland, Österrike, Ryssland och Italien. Alla dessa länder hafva tull på förtennt jernplåt. Det vore då underligt om icke vi, med vår svenska jernhandtering, skulle söka att få fram denna industri. Det är dessutom allenastående, att man sätter tull på en plåt, på hvilken icke är nedlagdt så mycket arbete, men den, som är mera bearbetad, skall gå tullfri. Det finnes icke någon tulltaxa i hela världen, som har en sådan oegentlighet, att man lägger tull på en gröfre och mindre bearbetad vara, men icke tull på den förädlade. Hvad beträffar vår export, så kommer ju alltid vår konservindustri och våra tändsticksfabriker att erhålla restitution, då de exportera både det ena och det andra. De komma sålunda icke att förlora någonting. De få visserligen något besvär härmed, men detta tycker jag verkligen icke bör spela någon roll.

Öfverdirektör Styffe, som känner väl till denna tillverkning, har besökt de flesta fabriker i England och i öfriga länder, och han har försäkrat mig, att det är icke något tvifvel om, att icke vi kunna göra en lika god plåt som i England. På samma sätt säger äfven herr Kockum, som sett och känner till denna handtering. Han påstår bestämdt, att det enda skälet, hvarför vi icke ega en sådan tillverkning, är det att vi sakna tullskydd för denna vara. Af hans intyg framgår, att han haft ett valsverk, som stått färdigt i flera år, men icke kunnat tillverka förtennt jernplåt, därför att denna vara icke varit tullskyddad. Jag anhåller om bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Dickson, Charles: Under denna debatt har jag förhålit mig ganska stilla, ty jag har full väl insett, att några ord här betyda högst litet. Men då jag ser hvilka stora oegentligheter här blifvit framställda, kan jag icke underlåta att i afseende å denna punkt yttra några ord. Protektionisternas hufvudsträfvan i detta tulltaxeförslag går hufvudsakligen ut på att försöka skaffa skydd åt alla inom landet befintliga näringar. Nu är vår tändsticks- och konservindustri af en ganska stor omfattning. Det är mig därför omöjligt att fatta, huru den tull, som här är föreslagen att åläggas s. k. tennplåt och förtennt jernplåt, icke skall verka skadligt på dessa näringar, och det utan att kunna gagna landet. Det förefaller mig som om ett system, som är grundadt på sådana vilkor, icke borde utsätta sig för sådana oegentligheter som dessa. Ett system, som skall uppehållas genom rent af förnuftsvidriga medel, tror jag verkligen icke är mycket att hålla på. Jag vill dessutom nämna, att detta system redan fått en ganska betänklig skakning i sina grunder, och den protektionistiska fästningen har fått en ganska betänklig lucka. Det mest anmärkningsvärda härvidlag är det, att det första skottet mot fästningen har aflossats af sjelfva den protektionistiska regeringen. Jag vet väl, att mina ord icke kunna hafva någon betydelse, och jag skall därför icke upptaga kammarens

Tull å valsade eller smidda jernplåtar.
(Forts.)

*Tull å val-
sade eller
smidda
jernplåtar.*
(Forts.)

tid med något yrkande. Jag vill dock till slut anföra ett par ord af min ärade vän och motståndare i kammaren, friherre Klinckowström, som, vid ett afslag å ett af honom gjordt yrkande i afseende å en anslagsfråga, tröstade sig med de orden, hvilka jag också här vill anföra: »vi träffas i den gemensamma voteringen».

Herr Pettersson: Jag skall be att få yrka bifall till den reservation, som i denna punkt afgifvits af ledamöterna från Andra Kammaren.

Här har blifvit framhållet, att vår konservfabrikation icke skulle drabbas af någon betydlig olägenhet, i fall denna tull infördes, dels emedan den svenska tennplåten skulle genom sin goda kvalitet kunna göras så tunn, att den komme att understiga minimimåttet, $\frac{1}{4}$ millimeter, och dels emedan tullen till sin verkan icke skulle vara af nämnvärd betydelse. Den förra invändningen har jag svårt att besvara, då jag icke är fackman. Men så mycket vågar jag säga att, enligt hvad jag gjort mig underrättad om, dimensionen på den plåt, som för närvarande användes till konservdosor, icke i något fall understiger $\frac{1}{4}$ millimeter, men väl öfverstiger detta mått. Särskildt ber jag att få framhålla, att för närvarande finnes en sträfvan hos fabrikanterna att få omhöljet till konservdosorna af så godt och stadigt gods som möjligt, för att de må kunna utstå långa transporter och temperaturvexlingar m. m. utan att förändra sin form. Icke tror jag, att vår svenska konservindustri skulle lida så fasligt stort afbräck i följd af denna tull. Men jag vill mot den föreslagna tullsatsen framhålla, att denna så unga och uppblomstrande industri och särskildt den gren deraf, som utgöres af anjovis-inläggningen, för närvarande kämpar under ganska ofördelaktiga förhållanden. En stor del af råvaran (skarp-sillen) måste tagas från Norge — den finnes nemligen icke i tillräcklig myckenhet här i landet, och icke ens i Norge svara tillgång och efterfrågan alltid mot hvarandra — och detta gör, att för den svenska fabrikationen råvaran ställer sig betydligt dyrare. Jag vet anjovis-tillverkare, som måst hålla agenter på olika platser i Norge för att kunna anskaffa erforderlig myckenhet af råvaran.

Då jag alltså anser, att denna tullsats skulle, om ock icke i vidare nämnvärd mån, dock lägga hinder i vägen för en befintlig svensk näring, och detta till förmån för en industri, som för närvarande icke finnes här, och för hvilken efter min uppfattning ej heller finnas förutsättningar, att den skall komma till stånd, anhåller jag vördsamt att få yrka bifall till reservanternas förslag.

Herr Wärn: Jag hemställer vördsamt, om det icke skulle vara skäl att vänta, till dess det visat sig, om Kallinge bruk verkligen kan göra god tennplåt, och hvilket pris denna plåt kommer att betinga i marknaden, innan man förminskar tillfället till arbete och arbetsförtjenst för desse konserv-inläggare i Bohuslän och jemväl för afsättare af svenska tändstickor till hetare klimat. Hvad förra fallet beträffar, hafva flere talare redan yttrat sig och visat, att ifrågakarande tull

måste föranleda minskning i arbetet i Bohuslän, i fall fortfarande, sedan tennplåten blifvit här i landet belagd med tull, den får till Norge tullfritt införas. Hvad åter exporten af svenska tändstickor angår, har man hänvisat till möjligheten att erhålla restitution för tullen på plåten. Vi hafva emellertid en bestämd erfarenhet af, att dessa restitutioner blifva ganska dyra. Det är nemligen förenadt med svårighet och omgång att bevisa, att den vara, som inskeppats, också verkligen blifvit exporterad. Riksdagen har välvilligt lemnat sin hjälp till minskning af svårigheterna, men de kvarstå i alla fall i icke så oväsentlig mån. Är det icke skäl att vänta med införandet af denna tull, till dess man får se att ifrågavarande vara verkligen kan göras här i Sverige och göras till ett pris, för hvilket konsumenterna kunna köpa den?

*Tull å val-
sade eller
smidda
jernplåtar.
(Forts.)*

Herr Reuterswärd: Den andre talaren i ordningen tillkännagaf, att det nya tullsystemet innehåller så många oegentligheter, att han icke kunde nog protestera mot detsamma. Jag deremot påstår, att om den tulltaxa, som nu blifvit af den särskilda komitén uppsatt och af Kongl Maj:t förordad, skulle i sin helhet vinna Riksdagens bifall, skulle den bestämdt vara den klokaste och bäst uppsatta tulltaxa, vi någonsin haft, och detta därför att den är konsekvent hållen från A till och med Ö. Man kan väl tycka, att åtskilliga tullsatsers röra sådana småsaker, som icke förtjena att tullbeläggas, men systemet är dock följdriktigt och väl genomfördt. Jag påstår detta positivt. Om I, mine herrar motståndare, skulle lyckas få bort en eller annan tullsats i detta förslag, då blefve det en tulltaxa lika oegentlig, som den vi hade under den gamla goda frihandelstiden.

Nu säger samme talare, att så viktiga industrier som tändsticks-industrien och konserv-industrien komma att blifva lidande på ifrågavarande tullsats. Ja, jag vill icke bestrida, att de nämnda industrierna äro ganska viktiga, men, mine herrar, det finnes en industri, som heter jernindustrien, som behöfver skydd, och den är icke så oviktig den heller. Och, mine herrar, finnes det något onaturligare än att lägga tull på den gröfre och tjockare plåten och låta en plåt, tunn som papper och som ser ut så här . . . , vara tullfri.

Man säger, att här i landet icke göres en sådan plåt. Ja, men det är därför att den är tullfri. Då det emellertid visat sig, att sådan vara kan göras här i landet, och det blifver stor afsättning derå, lider det väl intet tvifvel, att våra valsverk skola förstå sig på att tillverka den. Jag är öfvertygad om, att varan blifver utmärkt och, utom det, är jag säker på, att om valsverken få rå om den svenska marknaden, skola de äfven, hvad priset beträffar, kunna konkurrera med utlandet.

Jag vill nämna, att professor Styffe, hvilken enligt hvad vi veta lutar lika mycket åt frihandeln som åt protektionismen eller rättare — han är en mycket moderat protektionist — dock i alla fall angående ifrågavarande tull yttrar sig som följer: »Enär på den tunnaste plåten är nedlagdt vida mer arbete än på den gröfre, och den förra

Tull å val-
sade eller
smidda
jernplåtar.
(Forts.)

derför ock i regeln har ett högre värde, finnes för dennas beläggande med tull också mycket *större* skäl än för den senares. Att nu göra den tunnaste plåten tullfri, under det den gröfre drager tull, torde alldeles sakna motstycke i andra länders tullagstiftning; men väl har den tunnaste plåten flerstädes en *högre* tull än den gröfre, såsom i Frankrike, Österrike och Nordamerikas Förenta stater (se senaste tullkomites betänkande III, sid. 124 och 125). Då här i landet redan finnas flera verk, som tillverka tunnplåt, och konkurrensen dem emellan är ganska stor, finnes icke heller någon anledning till det antagande, att den *svenska* tunnplåten skulle genom tullen fördryas. Ingen lärer väl kunna påstå, att genom tullen å *stångjern* priset å *svenskt* stångjern här i landet blifvit höjdt, och förhållandet kan ej vara annorlunda med plåt; men genom en lämplig tull derå minskas konkurrensen med utländsk plåt, som vanligen är sämre och billigare, och de svenska tillverkarne få sälja mera samt kunna måhända ock minska sina försäljningskostnader.»

Han yttrar sig mycket mera i detta ämne och framhåller såsom ett axiom, att när vi satt tull på jernbleck, är det så mycket nödvändigare, att vi sätta tull på sådan plåt som den ifrågavarande. Med anledning häraf tager jag mig friheten att yrka bifall till hvad Kongl. Maj:t föreslagit och utskottet hemställt.

Herr Sanne: Af ren öfvertygelse vill jag lifigt vara med om att skydda alla svenska näringar, då skäl dertill förefinnas. Men mot den föregående ärade talaren vill jag säga, att till Kongl. Maj:ts förslag i denna punkt finnes, enligt min mening, icke något skäl. Här är fråga om att lägga en förderflig tull på en artikel, som icke tillverkas inom landet. Och hvad särskildt beträffar den ort, som jag känner till och der jag bor, nemligen Bohuslän, skulle denna tull komma att drabba anjovistillverkningen, hvilken derigenom skulle påläggas en skatt af ett öre för hvarje kärl, efter hvad inom tullkomitén uträknats, och skulle denna skatt belöpa sig till från 2,000 till 4,000 kronor för hvarje anjovistillverkare. Och I kunnen vara säkra på, mine herrar, att, om I läggen aldrig så hög tull på denna plåt, får anjovistillverkaren ändock icke mera betaldt för sin vara, synnerligast då denna får tullfritt införas från Norge. Ifrågavarande tull innebär således att beskatta oss till norrmännens bästa. — Jag får därför fortfarande yrka afslag å utskottets hemställan.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, gjorde herr vice talmannen i enlighet med de derunder förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till hvad utskottet i förevarande moment hemställt och vidare derpå att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, skulle bifalla den vid detta moment afgifva reservation; och förklarade herr vice talmannen sig anse den förra propositionen, som upprepades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Flere ledamöter begärde votering, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad bevillningsutskottet hemställt i punkten 62 mom. d) af sitt betänkande n:o 9, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslår kammaren utskottets hemställan och bifaller den vid detta moment afgifna reservation.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 38;

Nej — 45.

Mom. e).

Herr Fränckel: Jag skall be att få yrka bifall till reservanternas från Första Kammaren förslag.

*Tull å rör
och rördelar
af jern och
stål.*

Herr Almström: Den af tullkomitén och Kongl. Maj:t i denna punkt föreslagna tullsats har tillkommit därför, att af den utredning, som skedde i komitén, framgick enligt dess förmenande, att en tillverkning af rör af mindre dimensioner ovilkorligen skulle inom landet hafva framtid för sig. Rör af större dimensioner deremot ansågs icke skola komma att här i landet tillverkas. Jag ber att, i likhet med den siste talaren, få yrka bifall till reservanternas förslag.

Herr Wærn: Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes jemlikt de yrkanden, som derunder förekommit, propositioner, först på bifall till utskottets i förevarande moment gjorda hemställan och vidare på antagande af Kongl. Maj:ts förslag i ämnet; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Mom. f—h).

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Mom. i).

Herr Almström: Jag skall be att få yrka bifall till tull-

*Tull å kassa-
skåp och
kassahistor.*

Tull å kassaskåp och kassakistor. komitens och Kongl. Maj:ts förslag om en tull på kassaskåp och kassakistor af 15 procent af värdet.
(Forts.)

Öfverläggningen förklarades härmed slutad, hvarefter herr vice talmannen yttrade, att i afseende på föreliggande moment endast yrkats antagande af det utaf Kongl. Maj:t i ämnet framställda förslag.

Härefter gjordes propositioner, först på bifall till utskottets hemställan och vidare på godkännande af nyssnämnda yrkande; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Tull å sängar af jern och stål.

Mom. k).

Herr Philipson: Jag tager mig friheten att yrka bifall till reservanternas hemställan att, på sätt Kongl. Maj:t föreslagit, artikeln *sängar* icke måtte i taxan specificeras.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr vice talmannen, att beträffande det nu föredragna momentet endast yrkats antagande af Kongl. Maj:ts i ämnet afgifna förslag.

Sedermera gjordes propositioner, först på bifall till hvad utskottet hemställt och derefter på godkännande af nämnda yrkande, hvilken senare proposition förklarades vara med öfvervägande ja besvarad.

Tull å floretter, sablar m. m.

Mom. l).

Herr Almström: Jag skall be att få yrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag att efter rubriken 401 upptages en post af följande innehåll:

»Jern och stål: floretter, sablar, värjor, bajonetter, huggare och dylika vapen; äfvensom delar deraf:

a) förgyllda eller försilfrade 1 kg. 2 kr.

b) andra slag 1 kg. 1 kr.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr vice talmannen, att i fråga om föreliggande moment endast yrkats, att kammaren skulle antaga det förslag, som af Kongl. Maj:t i ämnet framstälts.

Derefter gjordes propositioner, först på bifall till utskottets hemställan och vidare på godkännande af nyssberörda yrkande; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Mom. m).

Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna 63—73.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

*Punkten 74.**Tull å papp
m. m.*

Herr Almström: Jag ber att få yrka bifall till hvad Kongl. Maj:t i denna punkt föreslagit, nemligen att en tullsats af 50 öre för kilogram mätte åsättas *olackerade* och en tullsats af 2 kronor för kilogram *lackerade* arbeten. — Beträffande *lackerade*, *bronserade*, *förgyllda* och *försilfrade* arbeten, så torde dessa utan tvekan kunna hänföras till *galanterivaror* eller *bijouterivaror*, hvilka redan förut äro belagda med ifrågavarande tull. De *olackerade* arbetena, tryckta etiketter, bukett-papper, matsedlar etc., torde äfven mer än väl kunna bära en tull af 50 öre.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, som öfvertagit ledningen af kammarens förhandlingar, att i afseende på förevarande punkt endast blifvit yrkadt, att kammaren skulle antaga Kongl. Maj:ts i ämnet afgifna förslag.

Sedermera gjordes propositioner, först på bifall till hvad utskottet hemställt och vidare på godkännande af nämnda yrkande, hvilken senare proposition förklarades vara med öfvervägande ja besvarad.

Punkten 75.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 76.

Herr Cavalli: Jag skall anhålla att få yrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag i alla dessa fyra punkter.

*Tull å para-
plyer och
parasoller
m. m.*

Öfverläggningen förklarades härmed slutad, hvarefter herr talmannen yttrade, att i fråga om den nu föredragna punkten endast yrkats antagande af hvad Kongl. Maj:t i ämnet föreslagit.

Härefter gjordes propositioner, först på bifall till hvad utskottet hemställt och vidare på godkännande af nyssberörda yrkande; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Punkterna 77—79.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

*Punkten 80.**Tull å drag-
remmar.*

Herr Cavalli: Med stöd af det af kammaren förut fattade beslut i afseende å läder, hemställer jag att kammaren ville, med afslag å utskottets hemställan, bifalla Kongl. Maj:ts förslag.

Herr Wärn: Jag anhåller om bifall till utskottets förslag.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes jemlikt derunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till hvad utskottet i nu förevarande punkt hemställt och vidare på antagande af Kongl. Maj:ts i ämnet afgifna förslag; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Tull å russin. Punkten 81.

Herr Cavalli: Jag skall tillåta mig hemställa, att denna artikel åsättes samma tull som fikon, plommon och sviskon samt torkade frukter i allmänhet, eller 25 öre pr kilogram. Jag gör denna hemställan på grund jemväl af ifrågavarande tullsats' statsfinansiella betydelse.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att i fråga om föreliggande punkt endast blifvit yrkadt, att kammaren skulle antaga hvad Kongl. Maj:t i ämnet föreslagit.

Derefter gjordes propositioner, först på bifall till utskottets hemställan och vidare på godkännande af nämnda yrkande, hvilken senare proposition förklarades vara med öfvervägande ja besvarad.

Punkterna 82—85.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Tull å salpetersyra.

Punkten 86.

Herr Cavalli: Numera finnes en inhemsk tillverkning af salpetersyra här i landet. Tillverkningen har hittills hufvudsakligen bedrifvits vid sprängämnes-fabrikerna för deras eget behof, men nu har en fabrik uppstått, der salpetersyra tillverkas till afsalu. Jag ber tillika att få erinra derom, att varans värde är 35 öre pr kilogram af normalstyrka, och den af Kongl. Maj:t föreslagna tullsatsen står i afseende å varuvärdet således i öfverensstämmelse med tullen å svafvelsyra. Äfven får jag erinra derom, att svafvelsyra, som för närvarande är tullbelagd, ingår i tillverkningen af salpetersyra. — Jag yrkar bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Wærn: I afseende å salpetersyra är att märka den besvärliga och dyra frakten, hvilken gör att den salpetersyra, som tillverkas i närheten af Stockholm, ställer sig mycket dyr i de södra och vestra provinserna af landet. Då dertill kommer, att salpetersyra är ett råämne för en och annan industri, hemställer jag om bifall till utskottets förslag.

Efter härmed slutad öfverläggning, gjordes i enlighet med de derunder förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till hvad

utskottet i förevarande punkt hemställt och vidare på antagande af Kongl. Maj:t i ämnet afgifna förslag; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Punkten 87.

Tull å sawar.

Friherre Barnekow: Jag ber att vid denna punkt få yrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag och afslag å utskottets hemställan.

Herr Philipson: Jag är förekommen af friherre Barnekow och ber att få instämma i hans yrkande.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att i afseende på den nu föredragna punkten endast yrkats antagande af hvad Kongl. Maj:t i ämnet föreslagit.

Sedermera gjordes propositioner, först på bifall till utskottets hemställan och vidare på godkännande af nyssberörda yrkande, hvilken senare proposition förklarades vara med öfvervägande ja besvarad.

Punkterna 88—90.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 91.

Tull å skodon.

Herr Wærn: Då skodon är en nödvändighetsvara, anhåller jag om bifall till reservanternas förslag.

Herr Cavalli: Jag anhåller deremot att få yrka bifall till utskottets förslag.

I detta anförande instämde friherre *Klinckowström*.

Efter det öfverläggningen rörande förevarande punkt förklarats slutad, yttrade herr talmannen, att i afseende på densamma yrkats dels bifall till hvad utskottet hemställt, dels ock, af herr *Wærn*, bifall till den vid punkten afgifna reservation.

Sedermera gjordes propositioner jemlikt dessa yrkanden, och förklarades propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Punkten 92.

*Tull å
skyfflar m. m.*

Herr Philipson: Jag anhåller om afslag på utskottets förslag i denna punkt och bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Friherre Barnekow: Jag ber att få upplysa, att samtliga leda-

*Tull å
skyfflar m. m.
(Forts.)*

möter i bevillningsutskottet från denna kammare i denna punkt reserverat sig emot utskottets förslag, ehuru till följd af ett misstag reservationen icke kommit att inflyta i betänkandet.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att beträffande föreliggande punkt endast blifvit yrkadt, att kammaren skulle antaga det af Kongl. Maj:t i ämnet framställda förslag.

Sedermera gjordes propositioner, först på bifall till utskottets hemställan och vidare på godkännande af nämnda yrkande; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Punkterna 93—99.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

*Tull å
svafvelsyra.*

Punkten 100.

Herr Cavalli: Jag ber att få erinra, att i Kongl. Maj:ts förslag till tulltaxa upptages samma tullsats å svafvelsyra, som för närvarande gäller. Då således det förslag, som i denna punkt genomdrifvits af utskottsledamöterna från Andra Kammaren, innebär en tullnedsättning, ber jag att få yrka afslag å utskottets hemställan och bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Öfverläggningen förklarades härmed slutad, hvarefter herr talmannen yttrade, att i afseende på förevarande punkt endast yrkats antagande af Kongl. Maj:ts förslag i ämnet.

Derefter gjordes propositioner, först på bifall till hvad utskottet hemställt och vidare på godkännande af nyssberörda yrkande, hvilken senare proposition förklarades vara med öfvervägande ja besvarad.

*Tull å
symaskiner
m. m.*

Punkten 101.

Herr Almström: Jag ber att få yrka afslag å utskottets hemställan i denna punkt och bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att i fråga om den nu föredragna punkten endast blifvit yrkadt, att kammaren skulle antaga det af Kongl. Maj:t i ämnet afgifna förslag.

Sedermera gjordes propositioner, först på bifall till hvad utskottet hemställt och vidare på godkännande af nämnda yrkande; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Punkten 102.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 103.

Lades till handlingarna.

Punkterna 104—110.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 111.

*Tull å
vindrufcor.*

Herr Wærn: Jag yrkar bifall till Kongl. Maj:ts förslag i denna punkt.

Herr Cavalli: Jag anhåller deremot att få yrka bifall till utskottets förslag.

Friherre *Klinckowström* instämde i det af herr Cavalli afgifna yttrandet.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad, gjordes i enlighet med derunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till hvad utskottet hemställt och vidare på antagande af det förslag i ämnet, som Kongl. Maj:t afgifvit; och förklarades den förra propositionen, hvilken upprepades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Punkten 112.

*Tull å
vitriol.*

Herr Cavalli: Vid alla fabriker, der vitriol tillverkas, utom två användes vid tillverkningen svafvelsyra. Då nu kammaren beslutat att sätta tull å svafvelsyra, torde tull böra åsättas äfven vitriol, hvarför jag får yrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag i denna punkt.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att beträffande föreliggande punkt endast yrkats antagande af Kongl. Maj:ts i ämnet framställda förslag.

Sedermera gjordes propositioner, först på bifall till hvad utskottet hemställt och vidare på godkännande af berörda yrkande, hvilken senare proposition förklarades vara med öfvervägande ja besvarad.

Punkterna 114—117.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 118.

*Tull å
ångmaskiner
m. m.*

Herr Philipson: Jag tager mig friheten yrka afslag å utskottets hemställan och bifall till Kongl. Maj:ts förslag i denna punkt.

Härmed förklarades öfverläggningen slutad, hvarefter herr talmannen yttrade, att i afseende på förevarande punkt endast blifvit yrkad, att kammaren skulle antaga det förslag, som Kongl. Maj:t i ämnet afgifvit.

Derefter gjordes propositioner, först på bifall till utskottets hemställan och vidare på godkännande af nyssnämnda yrkande; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Punkterna 119 och 120.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 121.

Lades till handlingarna.

Punkten 122.

*Tull å
brännvin och
sprit m. m.*

Herr Lindahl: På de grunder jag anförde vid behandlingen af 58:de punkten får jag nu vid denna punkt yrka, att dels artikeln brännvin och sprit med hvad dertill hör, under rubrikerna 68—73 i Kongl. Maj:ts förslag till ny tulltaxa, dels ock artikeln spritfernissa under rubriken 108 måtte till utskottet återremitteras, men punkten i öfrigt bifallas. Äfven om mot sådan återremiss invändes, att, sedan Andra Kammaren redan godkänt de föreslagna tullsatserna, återremissen icke kan föranleda annat yttrande från utskottet än hemställan, att Första Kammaren måtte fatta beslut i saken, så anser jag dock, att det är klokt och riktigt att nu återremittera de ifrågasvarande artiklarne. Ty då utskottet uppskjutit att afgifva yttrande angående artiklarne kaffe och tobak, är icke nödigt att utskottet kommer till kammaren med en sådan hemställan *förr* än i sammanhang med förslag till tullsatser å sistnämnda artiklar. Utskottet för sin del kan, efter det utgången af de nu förestående gemensamma voteringarna rörande öfriga tullsatser, om hvilka kamrarne fattat olika beslut, blifvit känd, då hafva hunnit att taga i närmare öfvervägande, huruvida, för att debet och kredit i nästa års budget må gå i hop, det kan behövas antingen att höja tullen på kaffe eller tobak eller bestämma högre skatt på bränvinstillverkning eller ock tilläggsbevilling. Behöfves intetdera, så har ju med återremissen ingen skada skett, och riksdagsarbetet icke det ringaste derigenom uppskjutits eller försenats, ty i samma plenum, som de af Kongl. Maj:t föreslagna tullsatserna å kaffe och tobak, såsom jag förmodar, antagas, kan Första Kammaren också antaga de redan af Andra Kammaren godkända tullsatserna å brännvin och sprit. Men om, såsom jag befarar, utskottet skulle finna sig nödsakadt antingen att föreslå förhöjning af tullen å kaffe och tobak eller tilläggsbevilling, så har

Första Kammaren genom återremissen vunnit det, att kammaren har fria händer att i stället för någon af sistnämnda beskattningsåtgärder besluta förhöjning i bränvinstillverkningsafgiften. hvilket åter icke kan ske, om tullsatsen redan förut är af Riksdagen definitivt afgjord, emedan denna tullsats måste stå i ett visst gifvet förhållande till bränvinsskatten, för att hindra import af råbränvin.

För min del får jag säga, att det skulle vara högst olyckligt och beklagligt, om skyddstillvännerna skulle vilja vara med om att höja tullarne å kaffe eller tobak. Båda dessa tullar äro af beskaffenhet, att de plocka slantarne ur folkets fickor till förmån för statskassan, utan att de, såsom förhållandet är med skyddstullar, lemna ersättning genom ökade arbetstillfällena och i följd deraf större arbetsförtjenst. Särskildt hvad tobak angår, är denna artikel redan förut den, som drager högsta tull af alla, nemligen för större delen af importen, som är stjelk, 1 kr. pr kg., således 4 å 5 gånger inköpspriset. Hela tobakstillverkningen utgjorde 1888, det sista året, för hvilket uppgifter finnas i tullkomiténs tabeller, cirka 5 $\frac{1}{2}$ millioner kg.; deraf något mer än 5 millioner kg., således öfver 90 procent, var rulltobak och snus, som mest tillverkas af den billiga stjelken, i följd hvaraf hvarje förhöjning af tobakstullen hufvudsakligen kommer att drabba de mindre bemedlade. Hellre än att medgifva höjning i tullarne å kaffe och tobak, vill jag för min del vara med om att åtaga mig inkomstbevillning, och så synes mig hvarje skyddsvän böra handla, men om det då ännu kan stå öppet att förekomma dessa olägenheter genom höjning af bränvinsskatten, som säkerligen är mindre motbjudande, så bör icke utvägen dertill stängas derigenom, att kammaren nu binder sig genom att fastslå tullsatsen.

Skola i stället därför högre tullar å kaffe och tobak införas, så må detta göras af Andra Kammarens pluralitet och det gamla utsugningssystemets anhängare, men tullskyddsvännerna böra inför folket stå fria från all skuld att dertill hafva bidragit.

Jag förnyar mitt yrkande om återremiss.

Herr Cavalli: Då samme talare, som nu haft ordet, yrkade återremiss till utskottet af frågan om tullsatsen å artikeln likör, anförde jag de skäl, som talade deremot. Dertill ber jag nu få foga följande. Det kan icke vara skäl att besluta en återremiss, ty, såsom talaren omförmälde, har Andra Kammaren redan fattat beslut i saken. Jag vet vid sådant förhållande icke, hvad en återremiss skall tjena till. Nu säger talaren, att utskottet kunde vänta att komma in med sitt betänkande, till dess utgången af de gemensamma voteringsarna i afseende å industritullarne blifvit känd. Men äfven om utskottet det gjorde, så vet jag icke, hvartill det skulle gagna efter Andra Kammarens beslut i saken. Jag tror att talaren med sitt långa anförande icke kan vinna något praktiskt resultat, hvaremot det med hänseende till statskassans intresse är mycket oförsigtigt. Jag ber att få yrka bifall till den föredragna punkten.

*Tull å
brännvin och
sprit m. m.
(Forts.)*

Herr Reuterswård: Frågan är icke af den obetydlighet, som den siste ärade talaren tycktes anse. Jag fäster uppmärksamheten derpå, att derför att Andra Kammaren för sin del fattat beslut, så har derför icke Riksdagen beslutit i saken. Skulle det visa sig, att Riksdagens beslut blefve detsamma som Andra Kammarens, så är det absolut säkert, att vi, innan Riksdagen skiljes åt, måste vara betänkta på att vidtaga utomordentliga åtgärder för att få statens debet och kredit att gå i hop. Jag tror att under sådana förhållanden det är nyttigt att återremittera punkten, och att utskottet måtte dröja med insändande af nytt memorial till kammaren, till dess man får se, huru det går med industritullarne.

Är det så, att Andra Kammarens beslut angående dessa tullar blifver Riksdagens, så är det af allra största vikt att vi hafva denna möjlighet att tillgå att bestämma högre beskattning på brännvin och sprit och hvad dermed står i sammanhang. När frågan om likörer var före, blef den punkten af samma skäl återremitterad. Det vore då högst egendomligt, om man icke skulle göra detsamma med brännvin och sprit. Jag är derför af samma åsigt som den förste talaren i frågan. Jag är dessutom öfvertygad om att med den önskan, som råder i landet, att så vidt möjligt hämma superiet, man gerna skulle se att Riksdagen vidtog en sådan åtgärd, hvarigenom man fördyrade denna vara. Behöfves det icke att för nämnda ändamål vidtaga några ändringar i de nu gällande tullsatserna, då är det ej lämpligt att göra det, men behöfves det, så påstår jag det vara långt bättre att höja tullen på brännvin, sprit och likörer än på kaffe och tobak, ty dessa senare artiklar ingå nu mera i den allmänna förbrukningen, så att det icke finnes en fattigstugukäring, som icke skall hafva sin kaffetår. Det är då bäst att spara ifrågavarande artiklar, till dess det blifver nödigt att använda den såsom finanstullar.

Jag ber derför att få instämma till alla delar i hvad herr Lindahl anfört och således yrka bifall till hans förslag.

Friherre Barnekow: För min del kan jag icke inse, hvad en återremiss skall gagna till. De båda talare, som yrkat återremiss, hafva sagt, att frågan kan hvila hos utskottet och först komma tillbaka i sammanhang med frågan om tull på kaffe och tobak. Men Andra Kammaren har ju fattat beslut i saken. Utskottet kan således icke hemställa annat, än att Första Kammaren måtte fatta beslut. Frågan är, om förhöjning af dessa tullar kan beslutas. Kongl. Maj:t har icke föreslagit det; det föreligger ingen motion derom, och utskottet har icke gjort framställning derom. Kan då enskild motionär hafva rätt att nu framkomma med ett dylikt förslag? Hittills har det varit vanligt, att man i sådana fall hållit sig inom de lägsta och de högsta belopp, som föreligga, och kan det ju blifva tvifvelaktigt, om det är rätt att frågå denna princip. Bevillningsutskottet har vid slutet af hvarje riksdag och särskildt vid denna riksdag en ganska svår uppgift att fylla, nemligen den att när Riksdagen beviljat anslag,

så tillkommer det nämnda utskott att besluta om, hvar summorna skola tagas. Hvar skola vi taga den brist, som sannolikt kommer att uppstå vid slutlig uppgörelse för nästa års budget? Vi försöka i den nu slutbehandlade tulltaxan höja upp tullsatsen för några varor från 30 öre till 35 öre eller från 40 öre till 45 öre. Då säga herrar frihandlare: hvad är det för småsaker! Så föreslå vi höjning af tullen på apelsiner. Då säga herrar frihandlare: »det är en nödvändighetsvara för arbetaren. Särskildt i Stockholm ätes mycket apelsiner!» Så komma vi till russin. Ja, då säga samme personer: »det finnes något, som heter russinkorf, som alla arbetare äta. Hvarför fördyra den?» Hvar skola vi då taga penningarna? På kaffe föreslås det! »Nej», svarar man, »alla fattighuskäringar dricka kaffe.» Då taga vi summan på tobak. »Nej», säger man, »då fördyra vi snuset för arbetaren!» Det återstår då bevillningen. »Nej», svarar man i Första Kammaren, »det är den mest orättvisa och förhatliga skatt af alla. Kom icke med den! Derigenom hindras menniskor från att skaffa sig oberoende.» Hvar skola vi då slutligen taga penningarna? Jag misstänker, att utskottet till sist kommer att föreslå en liten tilläggsbevillning. Jag har velat förbereda kammaren på möjligheten häraf, så att kammaren icke blir alltför ledsamt öfverraskad.

Hvad den nu föreslagna punkten angår, yrkar jag bifall till utskottets förslag och afslag på återremiss.

Herr Reuterswård: Jag kan icke förstå, huru bevillningsutskottets ärade ordförande kan påstå, att frågan är afgjord. Den är icke afgjord, förr än denna kammare fattat sitt beslut.

Hvad den konstitutionella konflikten beträffar, så vill jag upplysa friherre Barnekow derom, att Kongl. Maj:t framlagt till Riksdagens pröfning hela tulltaxan. Vi ega då rättighet att upptaga hvarenda punkt till diskussion samt höja och sänka tullarne efter godtfinnande. Den fruktan behöfver friherre Barnekow icke hafva.

Friherre Barnekow undrade vidare, hvar erforderliga penningar skola tagas, om ej på kaffe och tobak? Jo, här är just ett tillfälle att erhålla ökning af inkomsterna, nemligen på bränvinet. Det väcker icke någon förargelse i landet; men deremot om man tager en betydlig förhöjd tull på kaffe och tobak, så blir det händelsen. De äro allmänna konsumtionsartiklar, hvars tullbeskattning icke gagnar våra näringar och böra icke onödigtvis fördyras.

Friherre Barnekow: Det är sant, att denna fråga ännu icke är afgjord i denna kammare, men den är afgjord i Andra Kammaren, och då har utskottet enligt min uppfattning icke annat att göra, i händelse af en återremiss af denna kammare, än att hemställa, att Första Kammaren ville fatta beslut. När nu ärendet kommer tillbaka i sammanhang med frågan om tull på kaffe och tobak, så anser man att i Första Kammaren skall kunna framställas och bifallas ett yrkande om höjning af tullen på bränvin, men då, mine herrar, be-

*Tull å
brännvin och
sprit m. m.*
(Forts.)

finna vi oss i den konstitutionella konflikt, om hvilken jag nämnt i mitt förra anförande, ty enligt min erfarenhet har alltid den uppfattning hittills gjort sig gällande, att man icke eger att gå vare sig öfver eller under hvad som föreslagits, utan att särskild motion derom väckts. Denna fråga var vid två tillfällen före i utskottet, nämligen vid behandlingen af tull å fartyg och å råsilke, och vid båda dessa tillfällen har utskottet icke vågat framkomma med hemställan om att på sådant sätt gå utom hvad som föreslagits. Nu sade den föregående ärade talaren, att Kongl. Maj:t framlagt för Riksdagen en hel tulltaxa. Detta har nog sin rättighet, men så gör Kongl. Maj:t hvarje år. Anse herrarne att utskottets motionrätt sträcker sig så långt, att det kan gå öfver eller under de föreslagna beloppen, så må herrarne besluta återremiss, i annat fall vet jag ej, hvartill den skulle gagna.

Herr Lindahl: Bevillningsutskottet har ännu icke yttrat sig om den bevillning, som bör utgöras för tillverkningen af brännvin. Om nu bevillningsutskottet skulle finna, att man för att få statens budget att gå i hop behöfde öka denna tillverkningsafgift med några, 5—10 öre, så har utskottet ovilkorlig rätt att göra ett förslag derom. I fall då Riksdagen förut definitivt beslutat att fastställa en viss tullsats på brännvin, har Riksdagen dermed bundit händerna och kan sedan icke besluta en höjning af tillverkningsafgiften, emedan tullen måste stå i ett visst gifvet förhållande till skatten. Det är af denna anledning, som jag framställt yrkande om återremiss, på det att utskottet må hafva öppet att efter pröfning af förhållandena inkomma med förslag om den ökning af tillverkningsafgiften, som kan befinnas erforderlig.

Herr Reuterswärd: Jag vet mycket väl, att i händelse af återremiss gången blir den, som friherre Barnekow sagt, att utskottet inkommer till Första Kammaren med ett memorial, hvori utskottet anhåller, att kammaren ville i ämnet fatta beslut. Men på detta sätt skulle erhållas ett nödigt rådrum, som just är hvad jag önskar få, ty nu i riksdagens elfte timme kan, sedan de gemensamma voteringsarna egt rum, litet hvar, som intresserar sig för huru budgeten ställer sig, uppgöra sina kalkyler. Fatta vi nu definitivt beslut i det föreliggande ärendet, då kunna vi icke sedermera upptaga frågan om högre beskattning af brännvin och sprit m. m.

Det förvånade mig att höra friherre Barnekow säga, att Första Kammaren skulle skapa en konstitutionel konflikt, därför att utskottet icke vidrört frågan med ett enda ord. Häraf skulle följa, att utskottet skulle kunna beröfva kammaren rättighet att upptaga en fråga till afgörande, som utskottet lemnat oberörd, men en sådan magt har sannerligen icke utskottet. Kammaren bestämmer nog sjelf, hvilka frågor den vill upptaga och behandla med anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående ny tulltaxa.

Jag vidhåller mitt yrkande om återremiss.

Friherre Barnekow: Jag har blott hållit mig till hvad hittills varit gällande. Jag har aldrig hört talas om, att en enskild riksdagsman skulle kunna väcka en motion efter motionstidens utgång. Men skulle så vara att detta verkligen går för sig, så återtager jag hvad jag yttrat. Eljest vidhåller jag min uppfattning, att enskild motionär hvarken i utskottet eller kammaren, i annat fall än hvad grundlagen medgifver, kan upptaga en fråga, då motion ej blifvit väckt derom i rättan tid.

*Tull å
bränvin och
sprit m. m.
(Forts.)*

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att i afseende på nu förevarande punkt yrkats: 1:o bifall till hvad utskottet hemställt och 2:o), af herr *Lindahl*, att kammaren skulle visa punkten åter till utskottet, i hvad den afsåge dels artikeln bränvin och sprit med hvad dertill hör under rubrikerna 68—73 i Kongl. Maj:ts förslag till ny tulltaxa, dels ock artikeln spritfernissa under rubriken 108 i Kongl. Maj:ts förslag, men bifalla utskottets hemställan i öfrigt.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på godkännande af herr *Lindahls* yrkande vara med öfvervägande ja besvarad.

Friherre *Barnekow* begärde votering, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad bevillningsutskottet hemställt i punkten 122 af sitt betänkande n:o 9, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, visar kammaren punkten åter till utskottet, i hvad den afser dels artikeln bränvin och sprit med hvad dertill hör under rubrikerna 68—73 i Kongl. Maj:ts förslag till ny tulltaxa, dels ock artikeln spritfernissa under rubriken 108 i Kongl. Maj:ts förslag, men bifaller utskottets hemställan i öfrigt.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 35;

Nej — 55.

Punkten 123.

Utskottets hemställan biföls.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande statsutskottets den 4 och 6 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 7 a, i anledning af Kongl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar om anslag dels till nya byggnader och anläggningar vid statens jernvägs- trafik, dels ock till ny rörlig materiel vid statens trafikerade jernvägar.

*Anslag till
nya byggnader
m. m.
vid statens
jernvägs-
trafik.*

Mom. a).

Herr Casparsson: Såsom kammaren behagade finna, har jag anmält min reservation emot vissa delar af utskottets motivering. Denna reservation afsåg egentligen utlåtandet i formelt hänseende, ehuru jag äfven ansåg betänkandets innehåll i materiellt afseende delvis betänkligt. Nu har emellertid någon välvillig få borttagit de i formen mest stötande delarne af motiveringen, och då jag icke anser det värdt att vidare bråka med innehållet, får jag anmäla att jag frånträder min reservation.

Efter härmed slutad öfverläggning biföll kammaren hvad utskottet i nu förevarande moment hemställt.

Mom. b).

Utskottets hemställan biföls.

Vid förnyad föredragning af statsutskottets nedannämnda, den 4 och 6 innevarande månad bordlagda memorial och utlåtanden:

n:o 62, om anvisande af de i regeringsformens 63 § föreskrifna kreditivsummor,

n:o 63, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af viss kronan tillhörig, i hufvudstaden belägen mark samt om beredande af nytt kasernetablissemment för lifgardet till häst m. m.,

n:o 64, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående afsöndring af jord från det Ottenby kungsladugård underlydande hemmanet Prestorp n:o 2,

n:o 65, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående jordafsöndring från indragna militiebostället Lönneberga n:o 1 i Kalmar län,

n:o 66, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående jordsön-
ändring från Kungsörs kungsladugård i Vestmanlands län, samt

n:o 67, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående efter-
skänkande af kronans rätt till danaarf efter stenarbetaren Erik An-
dersson,

bifölls hvad utskottet i nämnda memorial och utlåtanden hemställt.

Föredrogs å nyo statsutskottets den 4 och 6 i denna månad
bordlagda utlåtande n:o 68, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition
angående ändring i nu gällande bestämmelser i fråga om de från
marinregementet till Blekinge bataljon öfverflyttade officerares pen-
sionsrätt.

*Om de från
marinrege-
mentet till
Blekinge
bataljon
öfverflyttade
officerares
pensionsrätt.*

Friherre von Otter: Kaptens- och löjtnantsgraderna vid Blekinge
bataljon äro med ett undantag helt och hållet besatta af officerare,
som förut tjenstgjort vid kongl. marinregementet. Af dessa office-
rare, hvilkas antal uppgår till tretton, är den äldste född 1840 och
den yngste 1847, och deras ålder varierar således emellan femtiotvå
och fyratiofem år. För att afhjelpa de missförhållanden, som här
vid lag uppstått så väl med afseende å corpsens tjenstbarhet som ock
för de särskilda individerna, har Kongl. Maj:t begärt, att Riksdagen
måtte medgifva, att för dessa officerare finge tillämpas de 1877 fast-
ställda grunder för pensioneringen af arméns officerare. Förhållandet
är nemligen, såsom herrarne hafva sig bekant, att marinregementet,
såsom tillhörande flottan, hade sin pensionsrätt i amiralitetskrigsmans-
kassan, hvilken icke medgifver rätt till pension förr än efter upp-
nådda femtiofem lefnads- och trettio tjensteår, under det gällande regle-
mente för arméns pensionskassa medgifver pension vid femtio lefnads-
och trettio tjensteår.

På grund af de anförda bestämmelserna om pensioneringen vid
marinregementet, har det förhållande uppstått vid Blekinge bataljon,
att, såsom äfven i den kongl. propositionen blifvit framhållet, om
icke något åtgöres för att förbättra pensioneringen för dessa officerare,
den yngste nuvarande löjtnanten icke har någon utsigt att blifva
kapten, förutsatt att icke annan afgång eger rum än på grund af
pensionering, förr än vid femtionio lefnads- och trettioett tjenst-
göringsår.

Hvilket ofördelaktigt inflytande på corpsens tjenstbarhet detta för-
hållande skall utöfva, är tydligt, och utskottet har äfven i viss mån
gått in på Kongl. Maj:ts proposition, i det utskottet tillstyrkt, att
Riksdagen måtte medgifva, att dessa officerare erhålla rätt till pension
vid den tid, då de enligt de 1877 bestämda grunderna för arméns
pensionering äro *skyldige* att afgå ur tjensten. Jag undrar dock om
icke till äfventyrs, då utskottet gjort denna tillstyrkan, hvarigenom

Om de från
marinrege-
mentet till
Blekinge
bataljon
öfverflyttade
officerares
pensionsrätt.
(Forts.)

tydligt framgår, att utskottet velat gifva dessa officerare rättighet att afgå med pension vid femtiotre års ålder, utskottet förbisett en punkt i 1877 års cirkulär, nemligen den tredje, hvilken innehåller att för åtnjutande af fyllnadspension, som åtföljer tjenst, erfordras att hafva samma eller högre tjenst i minst två år på stat innehaft.

Om man tillämpar denna bestämmelse på hvad utskottet föreslagit, framgår att, om detta förslag antages, af officerarne vid Blekinge bataljon två af löjtnanterna finge afgå vid respektive femtiofyra och femtiofem år, men att två andre, den yngste och den tredje nedifrån, icke egde afgå förr än efter fylda femtioåtta år.

Vid sådant förhållande hemställer jag, om icke kammaren skulle vilja göra det tillägg till utskottets förslag, att näst efter orden »53 lefnadsår» i slutet af första punkten införas följande ord: »men utan hänsyn till den tid, han uppburit lön på stat i innehafvande grad; om ett sådant tillägg antages, skola de fyra ifrågavarande officerarne ega afgå, de två förstnämnda vid femtiotre års ålder och de två senare vid femtiofem års ålder. — Tillägget skulle således medföra en förbättring i ställningen för desse officerare, utan att vara af någon afsevärd betydelse för storleken af det penningbelopp, som för pensioneringen erfordras.

På grund af hvad jag anfört, anhåller jag om bifall till utskottets förslag med tillägg af de utaf mig föreslagna orden till slutet af första stycket.

Herr von Hedenberg: Den siste talarens förslag om tillägg till utskottets betänkande förbättrar detta i så fall, att det närmare preciserar hvad som här åsyftas, och jag kan därför icke annat än yrka bifall dertill. Härigenom blir det blott tvenne af officerarne vid Blekinge bataljon, som icke på något sätt kunde få pension vid 53 års ålder *eller* tvenne blifva satta inom denna gräns, så att de vid 53 år blifva berättigade till pensions erhållande, hvaremot de tvenne yngsta ändock icke kunna få pension såsom kaptener förr än vid 56 år. Utom detta tillägg skulle de sista icke få pension förr än vid 58 års ålder. Således yrkar jag bifall till det gjorda tillägget.

Herr statsrådet friherre Palmstierna: Det är icke fråga om, att det icke är mycket synd om dessa officerare vid Blekinge bataljon, för hvilka Kongl. Maj:t föreslagit en förbättring i deras pensionsrätt. De hafva utan eget förvällande fått mycket mindre avancement, än de med rätta kunnat beräkna, och de hafva hela tiden haft en genomgående otur, så att alla skäl tala för ett bifall till Kongl. Maj:ts förslag. Jag är äfven mycket tacksam för det understöd, Kongl. Maj:ts förslag fått från tvenne håll, men jag hemställer till kammarens öfvervägande, om det föreslagna tillägget kan blifva föremål för gemensam votering eller om frågan förfaller vid kamrarnes olika beslut; i sådant fall vore ingenting vunnet med den åsyftade förbättringen, då

deremot, i fall utskottets förslag bifalles, åtminstone hälften af hvad Kongl. Maj:t begärt ginge igenom.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att beträffande nu förevarande utlåtande endast yrkats, af friherre von Otter, att kammaren skulle bifalla utskottets hemställan med den ändring, att i slutet af första stycket näst efter orden »53 lefnadsår» tillades: »men utan hänsyn till den tid, han uppburit lön på stat i innehavande grad.»

Sedermåra gjordes propositioner, först på bifall till utskottets hemställan och vidare på godkännande af friherre von Otters yrkande; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

*Om de från
marinrege-
mentet till
Blekinge
bataljon
öfverflyttade
officerars
pensionsrätt.
(Forts.)*

Herr talmannen tillkännagaf, att anslag utfärdats till sammanträdets fortsättande kl. 7 e. m.

Vid förnyad föredragning af statsutskottets den 6 och 7 innevarande maj bordlagda memorial n:o 69, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut, beträffande Kongl. Maj:ts proposition angående dispositionen af inflytande hyresinkomster från de till svenska kronans egendom i Konstantinopel hörande bodelägenheter, lades utskottets anmälan till handlingarna och bifölls hvad utskottet i memorialet hemställt.

Vid förnyad föredragning af statsutskottets den 6 och 7 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 70, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition om anordnande i Vadstena af en asyl för sinnessjuka, bifölls hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Fördrogs å nyo statsutskottets den 6 och 7 innevarande månad bordlagda utlåtande n:o 71, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition rörande upplåtelse af kronolägenheten Stenbrottet i Stockholms län i och för uppförande derstädes af ett nytt centralfängelse för kvinnor och ett nytt cellfängelse för nämnda län m. m.

*Om upp-
förande å
kronolägen-
heten Sten-
brottet af ett
nytt central-
fängelse för
kvinnor m. m.*

Herr Wieselgren: Jag skall, herr talman, bedja att få yrka bifall till utskottets hemställan, med den motivering reservanternas förslag innefattar. Jag gör det naturligtvis därför, att frågan om det

*Om upp-
förande å
kronolägen-
heten Sten-
brottet af ett
nytt central-
fängelse för
qvinno-
r. m.
Forts.*

förevarande fängelset nu tydligt kommit i ett helt annat läge än då Kongl. Maj:t afgaf sin proposition, hvadan den nu icke kan och icke bör bifallas. Detta ändrade läge har åstadkommit af det beslut, som Riksdagen för ett par veckor sedan fattat i fråga om cellstraffets utsträckning.

I utskottsbetänkandet förekomma emellertid följande ord: »I ett vid remissen af den kongl. propositionen afgifvet, till utskottet öfverlemnadt anförande har herr P. A. H. Cavalli inom Första Kammaren framställt åtskilliga erinringar i berörda hänseende; och utan att tilltro sig kunna bedöma de i samma anförande framlagda sifferuppgifternas inflytande på frågan eller i öfrigt vilja biträda alla de i anförandet uttalade åsigt, anser utskottet, att detta ärende äfven bör betraktas från den af herr Cavalli framhållna synpunkt.» Jag frågar: hvilken är då denna synpunkt?

Det är icke min mening att ingå i någon kritik af herr Cavallis sifferuppgifter, ty de äro alldeles utanför den nuvarande situationen, och såvida icke någon särskild anledning i dag förekommer, skall jag icke heller upptaga kammarens tid med herr Cavallis anförande i öfrigt, ehuru det i många afseenden gifver anledning till kritik. Blott i förbigående vill jag säga, att då herr Cavalli i fråga om cellantalet uppgaf totalsiffran af cellutrymmet i hela riket, utan att frånräkna sådana celler, som behövas för disciplinära bestraffningar samt vakt-, arbets- och andra celler, hvilkas antal icke är litet, och vidare i fråga om fängantalet håller sig vid fångsiffrans medeltal, kunna sifferuppgifter, som sammanföras med förbiseende af dessa omständigheter, icke vara rigtiga. Men *något* sant och riktigt finnes dock i herr Cavallis uttalande, och det är just den af utskottet anmärkta »synpunkten» eller att det i rikets fängelser finnes ett cellutrymme, som bör beagnas. Men, mine herrar, *det är just detta, som skett* genom det beslut, som Riksdagen i fråga om cellstraffets utsträckning fattat. Hade statsutskottet uppmärksammat det utlåtande, som i dess eget betänkande återopas, nemligen det, som af fängvårdsstyrelsen den 24 april 1889 till Kongl. Maj:t afgifvits, skulle statsutskottet hafva funnit, att just det mål, som herr Cavalli åsyftar och med sitt anförande vill vinna, *redan är vunnet*; tre år tidigare, än herr Cavalli påpekat denna »synpunkt» i kammaren, hade fängvårdsstyrelsen redan påpekat densamma inför Kongl. Maj:t, som derå fäste det afseende, att han till Riksdagen afgaf proposition om cellstraffets utsträckning. Riksdagen har också bifallit Kongl. Maj:ts proposition. Det ändamål *är* således vunnet, som herr Cavalli med sitt anförande må hafva eftersträfvat. Men det är alldeles tydligt, att med detta förhållande kan icke förlika sig den motivering, som statsutskottet i föreliggande betänkande anlitat. På sid. 21 af betänkandet talar utskottet om qvinnofängelserna i Norrköping och Göteborg, och finner, att de så väl fylla sitt ändamål, att de böra bibehållas. Centralfängelset å Norrmalm omnämner väl utskottet i slutet af sitt utlåtande, såsom varande i ett mindre tillfredsställande skick, men utskottet anser, att

det bör förbättras, d. v. s. repareras och sättas i bättre stånd, än det för närvarande innehar. Jag är icke i tillfälle att uppgifva exakta siffror, ty det förstår en hvar, att sådana ännu icke kunna åstadkommas, då någon statistik rörande den 1890 ändrade lagstiftningens inverkan på strafftiderna för de af kvinnor vanligast föröfvade brotten ännu icke är tillgänglig. Den kommer att framgå af hithörande statistik för 1891. Men om man också icke nu kan säkert uppgifva resultatet af 1890 års lagändringar i dess sammanhang med den lag om cellstraffets utsträckning, som är att förvänta, kan dock så mycket med säkerhet sägas, att antalet af qvinliga gemensamhetsfångar kommer att så mycket nedgå, att *det icke gerna* blir möjligt att med fångar af detta slag fylla flera gemensamhetsfängelser. Men är det så, kan det icke vara lämpligt att Riksdagen till Kongl. Maj:t ingår med en skrifvelse så motiverad, som utskottets utlåtande gifver vid handen; ty enligt detta synes Riksdagen skola komma att förklara, det *tre* sådana fängelser böra för de qvinliga straffångarnes lämpliga fördelning bibehållas. Detta är en orimlighet; och jag anser mig därför böra yrka bifall till den motivering, som reservanterna föreslagit och som säger tillräckligt för att motivera ett afslag på Kongl. Maj:ts proposition.

Om uppförande å kronolägenheten Stenbrottet af ett nytt centralfängelse för kvinnor
m. m.
(Forts.)

Herr Svedelius: Såsom herrarne behagade finna, ingår äfven reservanternas motiv i den motivering, som utskottet framlagt, men utskottet har icke ansett sig kunna eller böra inskränka sig till hvad reservanterna anfört, då det knappast vore fullt tillständigt att afslå en Kongl. Maj:ts proposition utan att fästa afseende vid realiteten af sjelfva förslaget. Det var naturligtvis icke Kongl. Maj:t obekant, att det i motiveringen omnämnda lagförslag, som framkom under senare delen af riksdagen, skulle blifva framlagdt, och det är således enligt mitt förmenande icke anledning att tänka sig annat, än att Kongl. Maj:t önskat bifall till båda förslagen, både det, som i början af Riksdagen framkom, om uppbyggande af ett centralfängelse i stor skala, och det nyssnämnda lagförslag, som vunnit Riksdagens bifall. Under sådana förhållanden syntes det utskottet nödvändigt att med åtminstone några ord beröra hvad Kongl. Maj:ts förslag innebär och de väsentligaste anmärkningarna deremot. Jag vill endast helt kort och lösligt angifva, hvilka dessa äro.

Till en början har utskottet velat framhålla, att lösesumman för de ifrågavarande tomtarna synes vara något låg. Det är ett pris af omkring 3 kronor för qv.-foten, som ligger till grund för beräkningen af denna, men då vi veta, att tomter med ungefär samma belägenhet afyttrats för 5 kronor qv.-foten, ett pris, som Riksdagen sjelf fastställt för gardeskaserntomterna, och angränsande tomter till det nuvarande fängelset betingat ännu högre pris, har man äfven velat tänka sig, att en högre siffra borde kunna läggas till grund för beräkningen af denna tomts värde.

Vidare har utskottet icke ansett sig kunna med tystnad förbigå

Om uppförande å kronolägenheten Stenbrottet af ett nytt centralfängelse för qvinnor m. m.
(Forts.)

de betänkligheter, som länsstyrelsen framhållit rörande en förflyttning af länsfängelset, hvarför detta syntes utskottet äfven böra intagas i motiveringen.

Jag skall icke inlåta mig på några siffror; det gjorde icke den föregående talaren, och jag har icke heller någon särskild anledning att göra det. Jag vill dock säga, att hvad som på sid. 21 i betänkandet af honom antydts, syftar dels på hvad statsrevisorerna yttrat rörande förträffligheten, i synnerhet af fängelset i Göteborg, och dels på hvad fängvårdsstyrelsen sjelf framlagt såsom sin afsigt vid framtida dispositioner af lägenheterna, sedan det nya centralfängelset uppförts. Hvad åter det sista stycket af motiveringen beträffar, är det visserligen sant, att utskottet nämnt något om nödvändigheten af reparationer å det nuvarande fängelset, men detta är ett förhållande, som synes utskottet påkalla åtgärder under hvilka omständigheter som helst, huru Riksdagens beslut än utfaller. Äfven om Kongl. Maj:ts proposition bifalles, har man icke kunnat tänka sig, att det nya fängelset skulle blifva tillgängligt på åtminstone 5 år, och under så lång tid kan icke det nuvarande anses fylla sitt ändamål på ett någorlunda dragligt sätt utan åtskilliga mindre reparationer. Det synes mig således, som om dessa af utskottet anförda motiv vore fullkomligt på sin plats, och att de icke i något hänseende förändrade eller föringade den motivering, som tillkommit på grund af det nyligen af Riksdagen antagna lagförslaget angående 4-årigt straffarbets aftjemande i cell, hvilket beslut dock utgör ett hufvudskäl för en afstyrkande hemställan, både enligt utskottets mening. — såsom tydligt framgår af utskottets motivering — och enligt reservanternas. Det har således ytterligare styrkt utskottet i dess uppfattning, att frågan är i sin helhet för litet utredd och därför kan behöfva bättre begrundas och i alla händelser framläggas i ett i viss mån annat skick. Särskildt har utskottet ansett i sådant fall lämpligast, att för Riksdagen framlades förslag rörande kostnaden i dess helhet, på det att Riksdagen måtte komma i tillfälle att fatta sitt beslut äfven med hänsyn till de anslag, som äro erforderliga utöfver den lösesumma, som genom den föreslagna anordningen skulle inflyta.

På grund af hvad jag anført, yrkar jag bifall till statsutskottets hemställan.

Herr Cavalli: Redan vid remissen till statsutskottet af den kongl. propositionen angående upplåtelse af kronolägenheten Stenbrottet i Stockholms län i och för uppförande derstädes af ett nytt centralfängelse för qvinnor och ett nytt cellfängelse för nämnda län anförde jag några omständigheter, på grund af hvilka jag ansåg, att den kongl. propositionen icke borde af Riksdagen bifallas. Då nu statsutskottet delat min uppfattning och *enhälligt* afstyrkt densamma, hade jag ej vidare tagit till ordet i denna fråga, om icke den förste ärade talaren direkt uppkallat mig.

Innan jag går till sjelfva saken, ber jag att få fästa kammarens

uppmärksamhet på, att den ärade talaren sade — jag försökte skrifva upp hans ord — att den kongl. propositionen numera icke kunde eller borde bifallas, enär Riksdagen efter den kongl. propositionens afgifvande fattat beslut angående utsträckt tid för straffarbetes verkställande i enrum. Jag vill då erinra, att den fängvårdsstyrelsens skrifvelse, som föranledde kongl. propositionen angående ett nytt centralcellfängelse, är daterad den 20 mars 1891, under det att samma styrelsens skrifvelse, på grund af hvilken propositionen om förlängning af tiden för straffarbetes undergående i enrum afläts, är daterad den 24 april 1889. Det borde således år 1891 icke varit fängvårdsstyrelsen obekant, hvad som i frågan år 1889 åtgjorts samt huru ärendets handläggning fortgått.

Då man noggrant genomläst den nu ifrågavarande kongl. propositionen och man efter slutad läsning gör sig den frågan: hvilka äro de i den kongl. propositionen anförda skälen för uppförande af ett nytt centralfängelse för qvinnor, skall man icke utan förvåning finna, att endast ett skäl är anfördt, och detta är följande: centralfängelset å Norrmalm är gammalt, skröpligt och för sitt ändamål otjenligt, alltså bör ett nytt centralfängelse uppföras. Jag vågar beteckna en sådan slutledning som oriktig, om den icke föregåtts af en noggrann utredning om antalet af befintliga dylika fängelser, antalet derstädes befintliga celler m. m. å ena sidan, samt å andra sidan antalet straffångar och beskaffenheten af deras brott, för så vidt detta inverkar på fördelningen å de olika straffanstalterna o. d. Då jag sålunda uttalar ett klander deröfver, att en fråga i outredt skick förelägges Riksdagen, så gäller detta klander endast fängvårdsstyrelsen, hvilkens skyldighet det varit att, då styrelsen vid flera tillfällen så ifrigt yrkat på anslag för ett nytt centralfängelse, jemväl visa, att det är behöfligt.

I mitt yttrande den 26 januari innevarande år påpekade jag, att enligt fängvårdsstyrelsens berättelse för år 1889 å nedannämnda centralfängelser för män fans cellplats för följande antal fångar:

å Långholmen	500
i Malmö	441
å Nya Varfvet	294

Summa 1,235

samt att antalet manliga straffångar, dömda till straffarbete öfver två år, lifstidsångar inberäknade, vid 1889 års slut utgjorde 1,153, hvadan alltså ett öfverskott af cellplats förefans för 82, och detta utan att centralfängelset i Karlskrona behöfts tagas med i räkningen. Vid detta tillfälle hade jag icke tillgång till fängvårdsstyrelsens statistik för år 1890. Af denna, som jag sedermera erhållit, inhemtas, att cellplatsernas antal är oförändradt, eller 1,235, under det att antalet fångar af samma slag nedgått till 1,127, hvadan antalet lediga celler ökats från 82 till 108, och detta, jag betonar det ännu en gång, utan att centralfängelset i Karlskrona tagits med i beräkningen.

Om uppförande å kronolägenheten Stenbrottet af ett nytt centralfängelse för qvinnor m. m.
(Forts.)

Om upp-
förande å
kronolägen-
heten Sten-
brottet af ett
nytt central-
fängelse för
qvinnor
m. m.
(Forts.)

Nu har den förste ärade talaren i en till utskottet ingifven memoria, afsedd att bemöta mitt vid remissen hållna anförande, gjort åtskilliga invändningar. Huru frestande det än är för mig att upptaga detta i många hänseenden märkliga aktstycke i dess helhet till bemötande, skall jag afstå derifrån och blott hålla mig till det hufvudsakligaste.

Den ärade talaren invänder, att man i denna fråga måste fästa sig vid nödvändigheten af att för mötande eventualiteter hafva något platsöfverskott att lita till, och han har dervid framhållit, att bland dessa eventualiteter måste inräknas ett stigande fängantal. Jag vet icke, hvarifrån han hemtat stöd för denna eventualitet. Icke kan det hemtas från de faktiska förhållandena. I detta afseende behöfver jag endast erinra, att antalet straffångar under hela den tid, 1864 års strafflag tillämpats, varit i ett stadigt och jemnt sjunkande. Vid slutet af 1865 utgjorde antalet af såväl manliga som qvinliga till öfver två års straffarbete dömda fångar, lifstidsfångar inberäknade, 3,334, vid slutet af 1875, 3,114 och 1885 2,429, således under 20 år en minskning af 905, eller i medeltal på vardera 10-årsperioden af något mer än 450 personer. Se vi vidare till, huru samma förhållanden gestaltat sig under de sista 5 år, för hvilka statistik finnes, så erfara vi att antalet af samma slags fångar utgjorde:

Vid slutet af år 1886	2,335	stycken
» » » » 1887	2,295	»
» » » » 1888	2,183	»
» » » » 1889	2,176	»
» » » » 1890	2,090	»

eller en minskning på 5-årsperioden af 245 personer.

Vill man dessutom för vinnande af fullständig öfverskådlighet sammanföra resultatet af dessa jemförelser efter fördelning årsvis under de olika perioderna, så finner man, att minskningen utgjort i medeltal

under första perioden 1865—1875	22
» andra » 1875—1885	68
» tredje » 1886—1890	81

eller en allt större och större minskning årligen.

Då den ärade talaren, såsom jag visat, icke kunnat hemta något stöd för sin uppfattning i de bestående faktiska förhållandena, skulle man kunna tro, att hans uttalanden grundats på väntade verkningar af en skärpt lagstiftning. Men detta är så mycket mindre förhållandet, att just motsatsen inträffat, och det erfordras endast att påpeka skillnaden i straffbestämmelserna rörande de för denna frågas bedömande viktigaste eller de itererade tjufnadsbrotten enligt 1864 års strafflag och lagen den 20 juni 1890, angående ändring i vissa delar af strafflagen.

Af hvad jag anført framgår otvetydigt, och det har icke heller den ärade talaren bestridt, att centralfängelset i Karlskrona, som för närvarande användes såsom straffängelse för män, är för sitt nuvarande ändamål obehöfligt, och för Riksdagen, som det icke tillkommer

att angifva, huru det bör på lämpligaste sätt för fångvården användas, är det endast af vigt att till full evidens konstatera detta faktum.

Jag skall nu öfvergå till en annan för frågans bedömande synnerligt vigtig omständighet, och det är, att ett högst betydligt antal celler å läns- och kronohäkten står obegagnadt. I dessa fångelser finnas sammanlagdt 2,682 celler.

Om härifrån afräknas:

mörka celler	97	
samt följande fångelser, hvilka icke torde böra upptagas vid denna beräkning, eller Stockholms ransakningshäkte		
Norrmalms kronohäkte	24	167
Bollnäs transporthäkte	16	
Kisa kronohäkte	6	
Svanesunds d:o	6	
Lycksele d:o	4	
Skellefteå d:o	7	327

så återstår alltså ett antal af 2,355 celler, under det att medeltalet af de å dessa fångelser — med inräknande jemväl af dem å de sex under fångvårdsstyrelsens uppsigt ställda fångelser, som jag nyss undantagit — förvarade fångar utgjorde under år 1889 ett antal af 1,382. Öfverskottet af cellplats å dessa fångelser uppgick således under sagda år i medeltal till den höga siffran 973. Under 1890 har medeltalet af i dessa fångelser förvarade fångar ytterligare sjunkit till 1,359, i följd hvaraf antalet lediga celler stigit ända till 996. Det är, mine herrar, *nära 40 procent af samtliga celler i alla de under fångvårdsstyrelsen ställda läns- och kronohäkten.*

I omförmälda promemoria har den ärade talaren förklarar sig anse det såsom ett fel af mig, att jag beräknadt öfverskottet af lediga celler efter medeltalet fångar. För min åtgärd i klandrade afseendet torde jag få afgifva en förklaringsgrund, som åtminstone den ärade talaren bör taga för god, eller att endast medelantalet af fångar, som förvaras i dessa fångelser, så vidt jag kunnat se, uppgifves i fångvårdsstyrelsens statistik. Men vare dermed huru som helst, ty af omförmälda promemoria framgår, att fångantalet vid dessa fångelser vid ett enda tillfälle under år 1889 uppgått till 1,666 personer. Det var den högsta siffran för det året. Mine herrar, jag nämnde, att fångvårdsstyrelsen, efter frånräknande af de 7 fångelser jag undantagit och dessutom alla mörka celler, hade till sitt förfogande 2,355 celler. När nu högsta fångantalet under 1889 uppgick till 1,666, så fans det *icke en enda dag under nämnda år, då icke 689 celler stodo lediga.* I hvad mån detta kan tala till förmån för den ärade talaren, öfverlemnar jag åt honom sjelf att afgöra.

Nu kommer jag till en senare del af frågan, och det är hvad som passerat under denna riksdag. Den ärade talaren slutade med ett för mig ganska oväntadt yrkande på bifall till utskottets hemställan om afslag på Kongl. Maj:ts proposition, om än han önskade

Om uppförande å kronolägenheten Stenbrottet af ett nytt centralfängelse för kvinnor m. m.
(Forts.)

*Om upp-
förande å
kronolägen-
heten Sten-
brottet af ett
nytt central-
fängelse för
qvinnor
m. m.
(Forts.)*

en ändring i motiveringen, och fann stöd härför i de förändrade förhållandena under denna riksdag, och jag kan icke neka till att de förändrats ganska mycket. I Kongl. Maj:ts till Riksdagen den 10 nästlidne mars aflåtna proposition med förslag till lag angående straffarbets verkställande i enrum har tiden för straffarbets aftjenande på nämnda sätt utsträckts från 2 till 4 år, och detta af Riksdagen antagna förslag skall tillämpas från den 1 januari 1893. Således, alla de fångar, som efter hittills gällande lagstiftning dömts till straffarbete mellan 2 och 4 år, skola från sagda tidpunkt intagas i läns- och kronohäkterna. Det gäller då att få veta, huru många de fångar äro, på hvilkas intagande i central- eller i länsfängelse den förändrade lagstiftningen inverkar. Nykomna manlige fångar, dömda till straffarbete på tid öfverstigande 2 år till högst 4 år, utgjorde

år 1888	119 st.
» 1889	103 »
» 1890	107 »

tillsammans 329 st.

Jag har visat, att vid 1890 års slut vid endast 3 af rikets centralfängelser för män funnos celler till ett antal af 108 högre än *hela* antalet manliga fångar, som enligt då gällande bestämmelser skulle förvaras i centralfängelse, och detta utan att centralfängelset i Karlskrona tagits med i beräkningen. Efter full tillämpning af nu antagna grunder för verkställande af straffarbete, skulle ett antal af omkring 400 icke vidare intagas i centralfängelserna, utan i läns- och kronohäkterna. Alltså, under det med stöd af den mildare lagstiftningen fullt befogade antagandet, att fångantalet icke ökas, skulle de till straffarbete dömda män, som skola aftjena straff å centralfängelse, utgöra icke 1,127, utan endast 798. Om för männen reserverades Långholmen med 500 celler och Malmö med 441 celler, tillsammans 941 celler, blefve äfven Nya Varfvet för sitt nuvarande ändamål obehöfligt. Det är ju goda skördar, som erhållas af fångvårdsstatistiken, om man odlar de fält, som af fångvårdsstyrelsen lemnats alldeles obegagnade.

Den ärade talare, som först yttrade sig, har vid flera tillfällen, då han med vältalighet och talang talat för de angelägenheter, som blifvit honom anförtrödda, åberopat yttranden såväl af fångvårds-tjenstemän som af fångar så inom som utom landet. Han kan således icke finna det underligt, att jag jemväl tror mig kunna hemta stöd af ett uttalande, icke af en fånge, utan af en fångvårdstjensteman, och det är chefen för Danmarks fångvårdsväsen. Då för honom omförmalades, att Kongl. Maj:t för Riksdagen framlagt proposition derom, att tiden för straffarbets undergående i enrum skulle utsträckas från 2 till 4 år, frågade han: Är afsigten, att dessa personer skola förvaras på cellfängelserna? Då han på denna fråga erhöll ett jakande svar, yttrade han: Hvertill skola då centralfängelserna användas?

Jag vågar tro, att af den utredning, som detta ärende i Riksdagen vunnit, kan dragas den slutsats, att en mycket ringa grad af

försigtighet kräfver, att något anslag till nytt centralfängelse icke nu beviljas, äfven om anslagskräfvet sättes vida lägre än de såsom nödvändiga ansedda 1,100,000 kr.

Kanske kommer man att emot mig anmärka, att, då jag gjort en erinran mot fängvårdsstyrelsen i denna fråga, jag icke nog tagit hänsyn till hvad fängvårdsstyrelsen i saken åtgjort, utan endast till hvad som derom förmåles i det vid den kongl. propositionen fogade statsrådsprotokollet. Ehuru detta protokoll mycket omständligt redogör för hvad fängvårdsstyrelsen i denna fråga anfört, ansåg jag mig dock böra förskaffa mig del af den fängvårdsstyrelsens skrifvelse i ämnet, som föranledt den kongl. propositionen. Den är daterad den 20 mars 1891. I denna skrifvelse lemnar fängvårdsstyrelsen en utredning om hvad i denna sak tillförene åtgjorts, och deri omtalas en underdånig skrifvelse från styrelsen af den 3 februari 1888, i hvilken styrelsen lemnar uppgift å alla de kronan tillhöriga, i hufvudstadens närhet belägna kronoegendomar, som kunde ifrågakomma till tomt för ett nytt centralfängelse. Fängvårdsstyrelsen omförmåler äfven lägenheten Stenbrottet på följande sätt: »emot lägenheten Stenbrottet mötte den betänklighet, att tillgång till vatten der saknades, något hvarpå måste läggas synnerlig vikt, då styrelsens afsigt var att sysselsätta personalen vid det nya centralfängelset med tvätt och dermed sammanhängande göromål», och föreslog därför en annan kronolägenhets användning för ändamålet. Kongl. Maj:t förklarade i skrifvelse den 13 juni 1890, att styrelsens hemställan icke kunde bifallas. Då styrelsen i följd häraf hade att å nyo företaga ärendet till behandling, gjorde styrelsen i skrifvelsen den 20 mars 1891 framställning om användning af lägenheten Stenbrottet till plats för de nya fängelserna. Styrelsen, som förut af angifvet skäl funnit denna lägenhet olämplig för ändamålet, hade nu att förklara skälet, hvarför den nu vore lämplig. Styrelsen anför härom följande: »Vid de grundborrningar, som styrelsen låtit der verkställa, har utrönts, — — — — att jordlagren bestå öfverst af fin sand, derunder af lera och underst närmast berggrunden af morän-grus, samt att sannolikt är, att vatten, åtminstone för tvätten och ekonomien, bör genom brunnsborrning kunna på platsen erhållas». Ett svagt skäl i sanning för omslag i åsichter! Jag vet icke, om kostnaden för den erforderliga brunnsborrningen är upptagen i kostnadsförslaget för fängelset, men det vet jag, att styrelsen dels icke i sitt kostnadsförslag upptagit arfvode för arkitekttillsyn, som beräknats till 10,000 kronor, samt att, såsom den ärade talaren i sin promemoria erkänt, styrelsen på grund af bristande noggrannhet vid uppgörande af beräkningarna å statens verkliga kostnad för fängelserna upptagit denna kostnad 32,500 kr. lägre än den verkliga är.

Jag vågar hoppas och tro, att den utredning, som beståtts detta ärende, skall föranleda dertill, att något förslag om beviljande af anslag för uppförande af ett nytt centralfängelse icke skall, derest icke oberäknliga omständigheter mellankomma, vidare för Riksdagen framläggas. Jag tillåter mig yrka bifall till statsutskottets förslag oförändradt.

Om uppförande å kronolägenheten Stenbrottet af ett nytt centralfängelse för qvinnor m. m.
(Forts.)

Om uppförande å kronolägenheten Stenbrottet af ett nytt centralfängelse för kvinnor m. m.
(Forts.)

Herr Franckel: Det torde synas förvånande, att denna fråga, der Kongl. Maj:ts förslag om uppförande af ett nytt centralfängelse för kvinnor m. m. för närvarande blifvit af statsutskottet afstyrkt, kunnat föranleda den diskussion, som föreligger — då jag icke hört något yrkande framställas om ändring i statsutskottets *afstyrkande* hemställan. Men hvad man här varit af olika meningar om, det har varit, huru vida statsutskottet bort, på sätt som skett, i motiveringen inlåta sig på en hel hop frågor såsom skäl till sitt afstyrkande. I detta fall tror jag, att reservanterna, hrr Tamm och Boström, föreslagit rätta vägen, då de, utan att frånträda utskottets majoritet i afseende på beslutet, för sin del ansett, att utskottet icke bort, på sätt som skett, i motiveringen inlåta sig på uttalanden, derom icke fullständiga fakta föreligga. Jag ber att få förena mig med dessa herrar reservanter om den åsigten, att, när utskottet beslutit att för närvarande afstyrka Kongl. Maj:ts förslag, utskottet bort stanna vid det enda verkliga skälet, eller att en lagstiftning blifvit under tiden af Kongl. Maj:ts föreslagen, som kan inverka på eller leda till förändring i nu föreliggande förslag. Det är några punkter i utskottets motivering, som derigenom skulle kunna undvikas, och jag tror, att derpå skulle frågan vinna.

En bland dessa punkter, som reservanterna ansett sig böra utesluta, är den, huru vida man bör kunna anse, att den ersättning, som staten vid försäljning kan få för tomten, der det nuvarande fängelset ligger, bör anses tillräcklig eller icke. Anledningen till Kongl. Maj:ts proposition i ämnet har varit dels den vid flera tillfällen af statsrevisorerna påpekade olägenheten af centralfängelsets på Norrmalm otidsenliga skick, dels den ganska betydliga ersättning, som man ansett nu böra kunna erhållas för den der befintliga tomten. Den ersättning, som barnhuset erbjudit, är hälften af den uppskattningssumma, 1,200,000 kr., som af sakkunnige blifvit beräknad för tomterna, och då man betänker, att staten icke, såsom synes af den föreliggande motiveringen från statsutskottet, är egare till dessa tomter, utan dessa tomter endast äro för ändamålet upplätta, och barnhuset iklädt sig risken af den gjorda utfästelsen utan att veta, huru vida detta höga pris verkligen kunde för tomterna betingas, sådant det blifvit af de sakkunnige åsatt, tror jag, att man måste anse den erbjudna summan 600,000 kr. vara särdeles förmånlig för staten. Men det är härvid att beakta, då man ser på styckningsplanen, att det finnes en del tomter, som gå ganska djupt och därför icke kunna vara så fördelaktiga att bebygga som andra tomter i denna trakt, och deraf kommer det sig, att priset på en del af desamma är lägre och på andra högre beräknadt.

Jag vill blott nämna, att några äro upptagna till 12 kronor kvadratfoten. Jag anser således, att man icke bör i ett betänkande sådant som detta inlåta sig på, huru vida en fördelaktigare försäljning af dessa tomter bör kunna åstadkommas eller icke.

I nästa punkt har utskottet ansett, att belägenheten för det nu föreslagna centralfängelset vid Stenbrottet vore mindre lämplig på

grund af *sin närhet* till Stockholm och på grund deraf, att man ansåg sig kunna för denna tomt få för staten fördelaktigare användning eller en fördelaktigare försäljning. Äfven i detta fall synes utskottet med sin långa motivering gjort sig skyldigt till en motsägelse, ty på ett annat ställe står det, att det går icke an att lägga detta fängelse allt för långt från staden.

Går man sedan till den åberopade promemorian, som en ledamot i denna kammare omnämnde redan vid detta ärendes remiss, så skall man finna, att utskottet på sid. 22 förklarar, »att det icke tilltrorde sig kunna bedöma de i samma anförande framlagda sifferuppgifternas inflytande på frågan eller i öfrigt vilja biträda alla de i anförandet uttalade åsikter». Då utskottet säger detta, kan det icke heller synas lämpligt att i ett betänkande till Kongl. Maj:t åberopa detta anförande, det må vara huru riktigt eller origtigt som helst. Huru jag än ser saken, kan jag därför icke finna annat, än att, vid en så viktig fråga, i hvilken så stora förarbeten blifvit gjorda och som varit föremål för Kongl. Maj:ts pröfning under så lång tid, det icke synes vara lämpligt, att Första Kammaren i sin motivering på det sättet återskickar ärendet till Kongl. Maj:t, så att svårigheter möta för att få lösa frågan på annat sätt.

Af dessa skäl, herr talman. anhåller jag, att den motivering, som åtföljer detta afstyrkande, måtte få den lydelse, som af reservanterna, hrr Tamm och Boström m. fl., föreslagits.

Herr Wieselgren: Då den ärade talaren på malmöhuslänsbänken manade kammaren till försigtighet vid behandlingen af föreliggande fråga, gaf han ett råd, som han icke sjelf följde. Hans framfärd i densamma vittnade i sanning om allt annat än försigtighet; ty ehuru graden af hans sakkunskap bort ålägga honom att endast med drojande steg framskrida, rusade han åstad så ifrigt som, såsom ett vanligt uttryck lyder, »en vild häst i striden» och kom därför ock till resultat, som äro högst förvånande.

Han talade om en af mig till statsutskottet ingifven promemoria. Jag skall bedja att få rätta denna uppgift; jag står icke i det förhållande till statsutskottet, att jag har någon direkt beröring med detsamma. Ifrågavarande promemoria infordrades från mig af min förman, chefen för justitiedepartementet, och till honom aflemnades den; har den kommit till statsutskottet, torde det vara herr justitieministern, som därför bör bära ansvaret. Deremot förstår jag, af hvad den ärade talaren anförde, att han sjelf står i mera intim beröring med statsutskottet, då den inlemnade promemorian funnit väg till honom. Det är dock icke mig emot. Hade han varit så vänlig att vid remissen af ifrågavarande kongl. proposition gifva mig något meddelande om sin afsigt att dervid uppträda, skulle jag icke underlåtit att, ehuru försvagad till följd af en nyss genomgången sjukdom, vid sagda tillfälle infinna mig i kammaren och att lemna direkt till kammarens protokoll de upplysningar, som i sagda promemoria inne-

*Om upp-
förande å
kronolägen-
heten Sten-
brottet af ett
nytt central-
fängelse för
gvinnor
m. m.
(Forts.)*

Om uppförande å kronolägenheten Stenbrottet af ett nytt centralfängelset för kvinnor m. m. (Forts.)

hållas. Men jag visste om ingenting, därför var jag icke tillstådes och kunde således heller icke då, såsom jag bort, kritisera hans anförande. Efter det han nu åter uppkallat min kritik, skall jag emellertid egna honom densamma. Han visar redan på första sidan af sitt då hafda anförande ett betecknande prof på den bristande sakkunskap, som genomgår detsamma i dess helhet. Han förstår nemligen icke, att centralfängelset på Norrmalm för *straffångar* är något helt annat än den med detsamma i lokalt afseende förenade tvångsarbetsanstalten, i hvilken *inga straffångar* förvaras. Tvångsarbetsanstalten inrymmer till *tvångsarbete* dömda kvinnor, hvilka således icke äro, icke kunna anses eller behandlas såsom straffångar, och om hvilkas förflyttande det således icke heller är fråga, då det gäller uppförande af ett nytt straffängelset för kvinnor. Icke desto mindre vill han med anledning af ett nytt uppträde, som egde rum i sagda tvångsarbetsanstalt den 12 och 13 september 1890, bevisa nödvändigheten af att hastigast afskaffa det bredvid liggande fängelset för qvinliga straffångar.

Hvad nu detta uppträde beträffar, ber jag att få nämna, att det, som sagdt, egde rum bland de för lösdrifveri dömda kvinnorna inom tvångsarbetsanstalten, och att det vållades af en högst ömklig anledning, enär nemligen en fläskbit, som ett af hjonen vid portionernas utdelande erhöll, af henne på grund af dess färg ansågs vara skämd, ett påstående, som var origtigt, men som, då det något sträfft af den för tillfället tjänstgörande bevakningsbefälhafvaren afvisades, envist vidhölls och inom kort åstadkom, att dessa genom sitt lefnadssätt ytterst förstörda kvinnor råkade i häftigt uppror. Den omständigheten, att fängelsedirektören icke ansåg nödigt på mera aktivt sätt inskrida, utan väntade, att, när de fått storma ut, upproret skulle af sig sjelf afstanna, gjorde att det blef mera långvarigt än annars behöft bli fallet. Då jag, efter att hafva blifvit underrättad om tumultet, infunnit mig i fängelset, afstannade dock oroligheterna så godt som ögonblickligen. Att en hop kvinnor af detta olyckliga slag kunna uppföra sig såsom, snart sagdt, rasande eller komma i en stämning, som gör dem oemottagliga för tal och föreställningar, det är nu inom en sådan anstalt kanske icke så oerhördt; visst är, att man icke kan från den omständigheten vara berättigad att sluta till något motsvarande inom straffängelset. Ty inom detta är förhållandet helt annorlunda, och de kvinnor, som der förvaras, hafva visserligen icke gjort sig skyldiga till sådant uppförande, att de böra skäras öfver samma kam som tvångsarbetsanstaltens lösdrifverskor. Att den ärade talaren icke bemärkt skiljaktigheten mellan de båda anstalterna å Norrmalm framgår tydligt, då han slutar med att sätta dessa snälla qvinliga straffångar, dömda för barnamord — ett brott, som de ofta begått i djup känsla af sin skam — till och med *under* straffångarne på Tjurkö. Han säger nemligen, »att de kända missförhållandena äro störst vid centralfängelset å Norrmalm samt framför allt att, så vidt för den utom fängelseförvaltningen stående är känt, disciplin *kan* upprätthållas på alla fängelser utom å centralfängelset å Norrmalm. — Af dessa anledningar bör ett förslag

i den rigtning, jag har antydt, ega företråde framför en anordning, hvarigenom en möjligen önskvärd indragning af t. ex. kronoarbeitsstationen å Tjurkö eller å Borghamn kunde verkställas». Han påstår således, att dessa beskedliga straffångar skulle vara svårare att behandla och djupare sjunkna än de för brott straffade lösdrifvarne på Tjurkö! Något så egendomligt har jag aldrig hört. Det är ytterst sällan det förekommer några bestraffningar för straffångarne å Norrmalm. De uppföra sig vanligen exemplariskt. Deremot är det en ytterst svår sak att på Tjurkö upprätthålla den nödvändiga disciplinen. Under de år, jag följt förhållandena derstädes, har der egt rum ett myteri, 3 mordförsök och en hel massa disciplinära förseelser af mer eller mindre svår beskaffenhet. Dessa svårhandterlige, ofta djupt sjunkne män anser den ärade talaren i disciplinärt afseende stå öfver de qvinliga straffångarne å Norrmalm!

Att han icke iakttagit skillnaden emellan de till tvångsarbete och till straffarbete dömda qvinnorna i den s. k. Smedjegården och i straffängelset på Norrmalm, visar sig än ytterligare, då han på sid. 5 säger: »de qvinliga fångar, som nu förvaras å Norrmalms centralfängelse, kunna därför flyttas till Karlskrona, hvarest finnas 300 nattceller, förutom 26 dag- och nattceller, under det att fångantalet å Norrmalms centralfängelse vid 1889 års slut endast uppgick till 261».

Denna siffra intygar, att han tagit med *båda* grupperna. Han vill således flytta äfven tvångsarbetsanstaltens fångar ned till Karlskrona; men han förbiser dervid, att detta strider emot gällande lag. Lagen förutsätter nemligen, att dessa till tvångsarbete dömda icke skola förvaras tillsamman med straffångar. Om än detta förhållande genom de båda anstalternas läge kan synas ega rum vid Norrmalm, får det dock, till dess ändring kan ske, betraktas såsom en provisorisk anordning; den ärade talaren vill deremot fastslå förhållandet och utsträcka det ända derhän, att samtliga qvinnorna, både de för brott och för lösdrifveri dömda, skola *tillsammans interneras i Karlskrona-fängelset*. Nu inträffar emellertid det förhållande, som också är värdt att betänka, att den enda stora industri, som drifves nere i Blekinge, är stenindustrien. Fångvårdsstyrelsen har därför icke utsigt att i Karlskrona straff-fängelse skaffa annat arbete än stenhuggeri. Är det då hans mening, att äfven qvinnorna skola hugga sten? Nej, det kan han icke mena. Han anser deremot att man bör uppsäga det arbete, som nu finnes, utan afseende derå att detta skulle kunna öfvertagas af tvångsarbetspersonalen å Borghamn och Tjurkö, då dessa båda stationer snart upphöra, och i dess ställe skicka ner qvinnorna till Karlskrona och så äfven der anskaffa ett för dem lämpligt arbete. Huru vet han, att detta blir möjligt? Hvarför kasta bort hvad man har för att få något, som är osäkert? Bör det icke fast hellre falla af sig sjelft, att, då vi inom kort måste flytta tvångsarbetarne från Tjurkö och Borghamn, just de böra öfverflyttas till Karlskrona, der de fortfarande kunna sysselsättas med ett arbete, i hvilket de redan äro inlärde? Åt qvinnorna deremot torde det blifva ganska svårt att i Karlskrona-fängelset skaffa något arbete. Ju mindre ett samhälle är,

Om uppförande å kronolägenheten Stenbrottet af ett nytt centralfängelse för qvinnor m. m.
(Forts.)

Om upp-
förande å
kronolägen-
heten Sten-
brötet af ett
nytt central-
fängelse för
qvinnor
m. m.
(Forts.)

dess kinkigare och betänkligare är det att i detta samhälle förlägga ett stort fängelse; ty det kommer alltid att inverka menligt på det privata arbete, som der skall uthärda konkurrens med arbetet på fängelset.

Jag skall be att få nämna några ord med anledning af den ärade talarens kalkyler. Han kan naturligtvis icke begära, att jag skulle vara i stånd att följa med den siffermängd, med hvilken han i dag marscherade fram. Jag skall blott be att få mot dem ställa några uppgifter, som jag här håller i min hand och som på min anmodan äro afgifna af chefen för fängvårdsstyrelsens kanslibyrå. Det torde väl få antagas, att denne fackman litet bättre förstår att reda hit-hörande siffror än den ärade talaren, om han än tyckes con amore sysselsätta sig med att gruppera siffrorna i fängvårdsstyrelsens tabeller.

Så här lyder den promemoria jag erhållit:

»P. M.

Enligt fängvårdsstyrelsens sista årsberättelse
finnas i läns- och kronocellfängelserna 2,585 ljusa celler

Afräknas härifrån cellerna i Stockholms
stads ransakningsfängelse, afsedda uteslutande
för stadens ransakningsfångar 147

samt transportcellerna i Bollnäs 16

och vidare enligt inhemtade upplysningar ett
antal celler af 281

hvilka erfordras för administrationsändamål, till
förvarande af arbetsmaterialier och såsom trans-
portceller 444

återstå för fångar disponibla celler 2,141

Högsta fångantalet vid dessa fängelser har varit:

år 1889 2,041

» 1890 1,941

» 1891 1,974

Medeltalet fångar har varit:

år 1889 1,382

» 1890 1,359

» 1891 1,349.

Då emellertid ransakningsfängelset i Stockholm allt fortfarande med vederbörande myndighets medgifvande begagnas för kronofångar, hvilka med fängelse aftjena dem ådömda böter, men, på sätt Kongl. Maj:ts nådiga proposition till 1884 års Riksdag (n:r 29, pag. 13) om-förmåler, staten måste vara beredd på att ifrågavarande förvandlings-straff komma att i dess fängelser aftjenas, är nödigt att ifrån ofvan-nämnda disponibla 2,141 celler
afräkna ett antal af 100 »
motsvarande det antal bötesfångar, som vissa tider samtidigt förvarats i Stockholms ransakningsfängelse, då det *disponibla* antalet celler blifver 2,041.

Jemföres denna siffra med högsta fångantalet, torde man finna, att det öfverskott celler i läns- och kronocellfängelserna, som herr landskamreraren Cavalli i sitt yttrande till Första Kammarens protokoll den 26 sistlidne januari (pag. 6) angaf till 973, reduceras till noll.»

Detta är en af vederbörande embetsman afgifven framställning af sakhållandet; och jag hemställer, huru vida icke den måste vara förtjent af litet mera tilltro än den, som blifvit gjord af den ärade talaren på malmöhuslänsbanken. Sammanträffar han ännu en gång med sin vän, chefen för Danmarks fängvård, hoppas jag, att han måtte meddela honom nu vunnen upplysning såsom svar på frågan, hvad vi skola göra med våra centralfängelser.

Jag skall icke fortsätta med hvad i denna promemoria förekommer beträffande cellutrymmet i våra centralstraffanstalter. Det torde vid detta tillfälle vara onödigt. Jag har blott velat sätta kammaren i tillfälle att bedöma den grad af tilltro, som kammaren bör lemna den ärade amatörens uträkningar.

Han anmärkte klandrande någon brist i utredningen i fråga om behovet af det föreslagna centralfängelset för kvinnor. Menades härmed, att det omordade cellutrymmet här bort uppgifvas, ber jag att i detta afseende få påpeka, att för detta cellutrymme i ett redan två år tidigare afgifvet yttrande om cellstraffets utsträckning redogjorts; den frågan var redan 11 år gammal, när fängvårdsstyrelsen afgaf sin framställning om ett nytt kvinnofängelse. Såsom dessa båda frågor då lägo, kunde de icke med hvarandra sammanföras. Anledningen till den senare framställningens afgifvande i mars månad sistlidna år torde icke vara kammaren obekant, då betydande röster i kammaren, med anknytning till statsrevisionens uttalande om norrmalmfängelset, kort förut temligen allvarligt klandrat fängvårdsstyrelsen för det dröjsmål, hvilket man ansåg fängvårdsstyrelsen låtit komma sig till last beträffande afgifvandet af en länge väntad framställning om ett nytt kvinnofängelse. Man hyste då ej minsta tvifvel om nödvändigheten af ett sådant. Statsrevisorerna för i fjor hafva visserligen i ganska berömmande ordalag yttrat sig om kvinnofängelset i Göteborg. Men fängvårdsstyrelsen kunde väl ej förutse detta, helst för endast några få år tillbaka statsrevisionen yttrat sig i en fullkomligt motsatt riktning och bedömt detta samma fängelse i Göteborg såsom otidsenligt och olämpligt. Det är ju icke möjligt att grunda något åtgörande på hvad statsrevisionen säger, då den i samma sak »säger än si och än så»; och icke kan en embetsmyndighet under sådana förhållanden heanta något särdeles pålitligt stöd i hvad statsrevisorerna uttalat. Då man emellertid, såsom sagdt, här i kammaren, som det tycktes, med verklig otålighet väntade, att Kongl. Maj:t skulle inkomma med framställning om ett nytt kvinnofängelse i stället för det å Norrmalm, föranleddes häraf, att fängvårdsstyrelsen mycket skyndsamt fick inkomma med nu ifrågavarande förslag, hvilket det torde varit afsigten att förelägga den då samlade Riksdagen. Så kom emellertid

Om uppförande å kronolägenheten Stenbrottet af ett nytt centralfängelse för kvinnor m. m.
(Forts.)

*Om upp-
förande å
kronolägen-
heten Sten-
brottet af ett
nytt central-
fängelse för
qvinnor
m. m.
(Forts.)*

icke att ske. Men kammaren lär mer än väl inse, att fångvårdsstyrelsen icke kunnat fota sitt afgifna förslag på andra förhållanden än de då för handen varande, likasom att styrelsen dervid icke kunnat taga hänsyn till en framställning ifrån 1880 års riksdag, öfver hvilken styrelsen väl för sin del afgifvit ett tillstyrkande utlåtande, men om hvilken fångvårdsstyrelsen verkligen icke visste, huru vida den någonsin skulle föranleda nådig proposition från Kongl. Maj:t till Riksdagen. Det klander, som den ärade talaren i detta stycke rigtade emot fångvårdsstyrelsen, på sätt han öppet erkände, finner jag således vara fullkomligt obefogadt.

Jag kan naturligtvis icke här upptaga till besvarande alla möjliga små anmärkningar, som den värde talaren framstälde, ty det skulle taga för mycken tid, och jag är verkligen icke heller i stånd att komma i håg dem alla. Men jag lade märke till, att han såsom ytterst inkonsequent anmärkte, att fångvårdsstyrelsen, som först sagt sin önskan vara att få en tomt belägen vid vatten, slutligen valde Stenbrottet, der något vatten icke finnes. Det är alldeles klart, att fångvårdsstyrelsen står i precis samma ställning som alla andra här i världen: man kan icke alltid få det bästa eller det man helst vill. Det visade sig omöjligt för fångvårdsstyrelsen att få någon vid vatten belägen tomt; styrelsen fick då foga sig uti att skaffa en annan, som åtminstone i flera afseenden var ganska lämplig och beträffande hvilken vederbörande geolog förklarade, att det vore mycket antagligt, att man genom borring skulle kunna få det vatten, som behöfdes för anstalten. Såsom förhållandena nu, efter cellstraffets utsträckning, torde komma att gestalta sig, lär arbetet inom fängelset väl icke komma att ordnas såsom under andra förutsättningar varit afsedt, enär gemensamhetsfångarnes antal kommer att blifva mycket mindre än förr. Behofvet af vatten för sagda arbete blir dermed ock så mycket mindre. Det anförda skälet emot den föreslagna tomten har således, äfven det, genom den företagna förändringen af cellstraffet, förlorat sin betydelse.

Den ärade talaren anmärkte, att jag i min för kammaren okända, men ändå af honom åberopade promemoria skulle hafva medgifvit en misräkning i fråga om totalkostnaden för centralfängelset. Jag tillåter mig dock härvid upplysa, att denna s. k. misräkning helt och hållet är en bokföringsfråga. Man kan uträkna en saks värde på många vis, utan att detta i realiteten behöfver hafva någon synnerlig betydelse. Frågan rör nemligen icke alls de penningar, det kostnadsbelopp, som för fängelsets uppförande beräknats.

När den ärade talaren på sid. 6 i sitt yttrande till protokollet här i kammaren förklarar sig icke vilja antyda huru de lediga 973 celler, hvilkas antal visat sig högst betydligt kunna reduceras, skulle användas, säger han: »det ligger nära till hands att antaga, det fångvårdsstyrelsen trots sig finna ett uppslag, då den hos Kongl. Maj:t i skrifvelse den 24 april 1889 väckt fråga om utsträckt tillämpning af straffarbetes verkställande i enrum, likasom det är tydligt, att fång-

vårdsstyrelsen, utan afvaktan af utgången utaf sagda frågas utredning, skall kunna använda ett ej ringa antal af dessa obegagnade celler, om styrelsen vill medverka till vinnande af ett afsevärdt mål: indragning af ett fängelse utan att i dess ställe uppföra ett nytt.» Jag behöfver väl icke nämna för någon enda ledamot af denna kammare, att ett sådant användande af ifrågavarande celler *icke* är beroende på fängvårdsstyrelsens godtfinnande. Ännu i denna stund är det ju beroende på bestämmelserna i 1857 års förordning, deruti stadgas, att fångar, som dömts intill 2 års straffarbete eller derunder, skola förvaras i dessa läns- och kronocellfängelser. Att fängvårdsstyrelsen, utan hänsyn till bestämmelserna i den kongl. författningen, skulle kunna disponera öfver detta cellutrymme för något annat ändamål, är ett fullkomligt origtigt antagande.

Trots egendomligheten i den ärade talarens sätt att tillvägagå, skulle jag dock villigt förlåta honom hans obefogade klander och ogrundade påståenden, om jag blott hade en verklig tilltro till utgångspunkten för hans uppträdande. Han vill sjelf, att man skall tro den vara en varm ifver emot gemensamhetsfängelset å Norrmalm och dettas sorgliga inflytelser å fångarne derstädes. Men jag hyser ett visst tvifvel om tillförlitligheten af detta motiv. Hans första åtgärd för att upphäfva gemensamhetsfängelset på Norrmalm är ju att åter införa det på Långholmen! För att visa, att man skulle kunna bli qvitt det förra genom att å öfriga fängelser sammanföra fångarne, beräknar han här för tillräckligt utrymme; och han tvekar icke ett ögonblick att för detta syfte taga i anspråk ett par gemensamhetslogement å Långholmen. Han uppvisar ett öfverskott af plats för 182 fångar — och han har vunnit detta antal genom att beräkna plats å Långholmen för 600, »deraf cellplats åt 500». Således vill han förvara 100 fångar i gemensamhetsfängelse på Långholmen, för att kunna åt de qvinliga straffångarne å Norrmalm bereda förmånen af att *icke* förvaras i gemensamma logement. Detta är dock en märklig metod att använda i kampen emot gemensamhetsfängelserna. Ty om gemensamhetsfängelserna för qvinnor äro farliga och af beklagansvärdt inflytande, äro de tydligtvis ännu farligare i fråga om män. De 100 platser, som den ärade talaren tog i anspråk för gemensamhetsfängelsets återupprättande å Långholmen, voro afsedda för tvångsarbetsfångar under den tid sådana der förvarades; de äro nu använda såsom arbetssalar. Och hade talaren egnat uppmärksamhet åt den fängvårdsstyrelsens berättelse för 1890, som, då han höll sitt anförande den 26 januari, redan inemot ett par veckor stått till hans förfogande, hade han deraf kunnat inhemta, att dessa 100 platser redan då ur förteckningen öfver tillgängliga platser utgått.

Då erfarenheten visar, att fångarnes antal är i stånd att högst betydligt vexla — under senaste tio år, såsom den ärade talaren ju sjelf anmärkt ifrån 1357 till 1992 — är det ju ock alldeles tydligt, att ingen försigtig fängvårdsförvaltning kan våga ställa sina beräk-

*Om upp-
förande å
kronolägen-
heten Sten-
brottet af ett
nytt central-
fängelse för
qvinmor
m. m.
(Forts.)*

*Om upp-
förande å
kronolägen-
heten Sten-
drottet af ett
nytt central-
fängelse för
qvinnor
m. m.
(Forts.)*

ningar af cellultrymmet så, att det icke alltid finnes ett tillräckligt antal reservceller. Andra eventualiteter kunna ock inträffa. Under de senare åren har t. ex. den ena eldsolyekan inträffat efter den andra. Man måste alltid beräkna, att inom fångelserna förvaras många hatfulla och farliga viljor, hvilka, om de än på det nogrannaste öfvervakas, dock omöjligen under alla förhållanden kunna förhindras att anstifta just sådana olyckor. Det skulle vara ganska bekymmersamt för en fångvårdsstyrelse, som icke visste hvar den skulle finna utrymme för vare sig en öfver medeltalet stigande fångsiffra eller för de fångar, som på grund af antydda eventualiteter icke kunde förvaras i de fångelser, å hvilka de från början indelats. Det måste därför med nödvändighet finnas ett antal reservceller, hvilka för sådana fall stå i beredskap. Om den ärade talaren besinnar detta, skall han väl sjelf finna, att ordnandet af ett lands fångförsvar icke kan och icke får göras beroende af en sådan räknekonst som hans. Den är så mycket mindre värd, som den icke heller tager hänsyn till fångvårdens hufvudsakliga ändamål. *Det* ligger vida utöfver det syfte, som han gjort till sin uppgift att eftersträfvat — att inom minsta möjliga utrymme kunna förvara största möjliga antal fångar.

Herr Svedelius: En ärad talare på stockholmsbanken rigtade några direkta anmärkningar emot utskottets motivering, och det är med anledning deraf jag ber att få yttra några ord.

Rörande kostnadsberäkningarna för tomten framhöll han, att priset skulle vara tillräckligt högt beräknadt, hvarjemte han yttrade sig om förhållandet med eganderätten. Hvad priset beträffar, föreligga alternativa beräkningar, dels efter 3 kronor per kvadratfot och dels, såsom han ganska riktigt sade, efter olika värden satta på olika tomter. Vid sistnämnda beräkning uppkommer ett medelpris för dessa 306,570 kvadratfot af 3 kronor 78 öre per kvadratfot, hvilket värde ansenligt understiger hvad som på andra håll, med likartade lägen, betalats. Det förhåller sig visserligen så som den ärade talaren sade, att tomtegaren lemnar en mycket stor del — det skulle blifva omkring hälften — af det beräknade beloppet till staten, och jag vill icke bestrida att detta kan vara en mycket riktig beräkningsgrund för delningen, men det torde också vara af vikt att känna, med hvad eganderätt barnhuset besitter denna tomt. Det heter uti ett drottning Kristinas bref af den 30 oktober 1632, bland annat, att ifrågavarande tomt skulle afses till att »Upprätta ett Orphanotrophium i Stockholm der fattige faderlöse barn både kunne blifva nödtorfteligen födde så ock Fäderneslandet till nyttigh tjenst rätt upptucktade och således uthi sin unge Åhr alle samptligen lära sine Christendoms stycker och der brede vidh effter som hvar och een kan finnas capable, somlige hållas till bokelige konster, somlige till krigzsaker och somlige till någott ehrligt Handwärke, der igenom de kunne sigh j framtijden redeligen föda och nära och från Lättja och Tiggeri till arbete och någon Loffligh handteringh öfwade bliffwa.» Detta var således ändamålet med den upp-

låtna platsen, och skulle man allt för strängt framhålla sina rättigheter, torde der åtminstone kunna blifva tal om, huruvida icke anmärkningar skulle kunna göras emot det sätt, hvarpå denna tomt blifvit begagnad, nemligen till helt andra ändamål än hvartill det kongl. brefvet gifvit föreskrift.

Beträffande hvad den ärade talaren nämnde om de motsägelser, som förmenades föreligga i fråga om afstånden till de nya fängelserna, beror en sådan uppfattning påtagligen derpå, att han icke observerat, att dessa äro bedömda från två olika synpunkter. För länsfängelset är det föreslagna läget allt för aflägsset, såsom också af länsstyrelsen framhållits. Man kan se på länsstyrelsens utlåtande, att det är med ringa belåtenhet, som styrelsen till sist skulle finna sig nödgad att förlägga fängelset så långt bort. Hvad deremot centralfängelset beträffar, är det icke nödvändigt att det ligger lika nära som det andra. Det är endast af sparsamhetsskäl vid uppförandet och för beqvämare skötsel, som man tänkt sig dessa fängelser böra förläggas tillsammans, likasom det skulle vara för att betinga den högre löse-skillingen genom att afstå hela barnhustomten på en gång. Länsfängelset befinner sig för öfrigt i det skick, att det skulle kunna tjänstgöra såsom det är. Den frågan kan således vara tvifvelaktig, huruvida det icke kan befinnas lämpligast att, i alla händelser, låta länsfängelset vara kvar och bygga ett eventuellt centralfängelse på någon aflägsnare plats. För öfrigt är afstånd ett relativt begrepp. Såsom Stockholms stad utvecklats sig under senare år, kan man ju säga, att det, som under en tidpunkt och under vissa förhållanden var aflägsset, under en annan tid och i andra hänseenden kan vara nära. I alla händelser är det uppenbart, att här är fråga om ett bedömande af *båda* fängelserna. Det synes mig i öfrigt, ehuru det, genom Riksdagens beslut i lagfrågan, sist tillkomna skälet visserligen är tungt vägande och det mest tungt vägande för närvarande, att Riksdagen icke bör lemna Kongl. Maj:t i okunnighet om sin uppfattning i frågans öfriga delar och undertrycka de anmärkningar, som möjligen finnes skäl att göra emot väljande af den plats, som blifvit föreslagen, för den händelse Kongl. Maj:t skulle af omständigheterna finna sig föranlåten att framlägga ett nytt förslag, sannolikt i minskad skala. Om man då redan på förhand uttalat alla sina betänkligheter emot det föreliggande förslaget, torde man kunna förvänta, att ett olika förslag framkommer äfven i afseende å läget, äfvensom en annan utredning i fråga om priset för barnhustomten. Det synes mig derfor, som alla skäl föreligga, att utskottets motivering får bibehållas oförändrad.

Hvad den siste ärade talaren yttrade har jag icke någon orsak att besvara i annat hänseende än möjligen hans omnämmande, att herr Cavalli kommit i besittning af de handlingar, som inkommit till statsutskottet. Huru han fått dem kan jag visserligen icke upplysa om, men jag antager, att det skett genom utskottets sekreterare. I alla händelser föreställer jag mig, att hvarje Riksdagens ledamot är

Om uppförande å kronolägenheten Stenbrottet af ett nytt centralfängelse för kvinnor m. m.
(Forts.)

*Om upp-
förande å
kronolagen-
beten Sten-
drottet af ett
nytt central-
fängelse för
qvinnor
m. m.
(Forts.)*

berättigad att taga del af de till ett utskott inkomma offentliga handlingar. Äro de för saken upplysande, bör det icke vara till skada, att de blifva kända.

Herr Cavalli: Kammaren har väl knappast lust att höra något vidare i denna fråga utaf mig, då jag af den talare, som öppnade debatten, fått vitsord om att min sakkunskap var bristfällig och att hvad jag sagt icke egde något värde o. s. v. Men jag får väl af kammaren påräkna detsamma, som jag fått af honom, nemligen förlåtelse.

Herr Wieselgren sade, att jag »roat» mig med att »con amore» gruppera siffror rörande fångvården, och kallade mig »amatör». Jag tror icke, att det är tillständigt af en man i hans ställning att i en debatt i Riksdagens Första Kammare uttala sig i en dylik form, men jag förmodar, att sådana blommor i våltalighet äro plockade ur samma bukett, der han hemtat uttrycket »snälla qvinnor» om barnamörderskor.

Han sade mot mig i sak, att jag i mitt första yttrande beräknat plats för ett hundra fångar i gemensamma soffrum på Långholmen. Jag bestrider detta på det bestämdaste. Jag har i min uppgift i denna del följt fångvårdsstyrelsens officiella berättelse, der redogörelse lemnas för antalet af dels »dag- och nattceller», dels »nattceller», dels ock »utrymme i gemensamma soffrum», men jag betonar — och det lär icke kunnat undgå någon i kammaren som hört mig — att jag med afseende å utrymmet i gemensamma soffrum icke gjort någon som helst användning till försvar för den mening jag förfäktat. Jag har stödt mina beräkningar endast på antalet cellplatser.

Den ärade talaren har förut mot mig anmärkt, att jag begått det stora felet att göra mina beräkningar efter medeltalet fångar. Det undgick nog icke kammaren, att talaren nu i sin beräkning flera gånger höll sig till medeltalet. Han vill emellertid, att man skall taga hänsyn till det högsta fångantalet. Må så vara, men icke får man då, såsom talaren gjorde, fäste sig vid det af honom uppgifna antalet fångar, 1,992 stycken, ty till den siffran uppgick antalet i februari månad år 1882, och på de tio år, som sedan dess förflutit, har antalet stadigt och jemnt sjunkit.

Herr Wieselgren fann det underligt, att jag fått tillgång till den promemoria, som han å embetets vägnar i frågan afgifvit. Utom det att jag ej kunde tro, att han skulle frukta för offentliggörande af dess innehåll, vet jag ej af något formelt hinder för en riksdagsman att taga del af alla de handlingar, som till Riksdagen aflemnats i ett till Riksdagens handläggning hänskjutet ärende — jag talar nu icke om några handlingar, som endast delgifvas konstitutionsutskottet; och af denna min rätt har jag begagnat mig nu och kommer ej heller framdeles att afstå derifrån, äfven om det skulle vara olägligt för herr Wieselgren.

Den ärade talaren sade vidare, att han icke skulle besvara kammaren med att upptaga till bemötande de mindre viktiga anmärkningar, som jag gjort. Jag skall stå honom derutinnan till återtjenst,

men jag vill dock med afseende å hans yttrande, att jag skulle hafva sagt, att kvinnorna å Norrmalms centralfängelse skulle flyttas till Karlskrona, påpeka hvad jag nyss anförde, eller att det icke tillkommer Riksdagen att afgöra huru fångar skola på de olika straffanstalterna fördelas, utan att det för Riksdagen är nog att konstatera, att centralfängelset i Karlskrona är för sitt nuvarande ändamål behöfligt.

Önskvärdheten och lämpligheten af att få kronoarbetareskarlarne å Tjurkö flyttade till Karlskrona är af den ärade talaren framhållna, och detta önskningsmål torde också kunna genomföras. Vid 1890 års slut förefans cellplats i Karlskrona centralfängelse för 326 fångar och å Nya Varvet för 294, tillsammans för 620. Vid samma tid funnos 255 fångar å Norrmalms centralfängelse och 215 å Tjurkö; alltså 470 fångar med cellplats för 620, och det är således icke omöjligt att förflytta äfven kronoarbetareskarlarne å Borghamn, hvilkas antal vid angifna tidpunkt uppgick till 76, till annan fångvårdsanstalt.

Den ärade talaren framhöll dessutom, att kanslibyråchefens i fångvårdsstyrelsen uppgift vore mera att sätta tro till än de siffror, jag åberopat. Det bör dock vara värdt uppmärksamhet, att jag hemtat mina siffror från fångvårdsstyrelsens berättelse, hvilken väl ej förlorat i trovärdighet därför att den är underskrifven af, ntom bemålde byråchef, två andra fångvårdstjenstemän.

Talaren ansåg det vidare skickligt yttra, att jag skulle, såsom han sade, helsa »min vän, chefen för Danmarks fångvårdsstyrelse». Det är en kommission, som jag icke kan åtaga mig, så mycket mindre som jag icke känner, utan endast åberopat ett af honom fäldt yttrande. Men herrarne kunna nu vara trötta på diskussionen, och jag skall därför sluta med att yrka bifall till utskottets förslag utan de ändringar deri, som herr Wieselgren önskar.

Friherre Åkerhielm, Gustaf: Den beträffande föreliggande betänkande inom kammaren förda öfverläggningen torde ty värr redan hafva gått längre och djupare in i ärendet än hvad kammaren hade väntat sig, möjligen äfven än hvad kammaren skulle hafva önskat. Jag skall således icke upptaga tiden länge med att i saken säga många ord. Jag vill endast för min del framhålla, att, då man allmänt synes vara ense om att afslå den föreliggande kongl. propositionen, alldenstund intet yrkande om bifall till densamma blifvit framställt och icke ens den talare, som i sin särskilda ställning såsom embetsman förut undangjort en del förarbeten i ärendet, framställt något annat yrkande än det om afslag, och då det säkerligen blir ett bifall till ett sådant yrkande, som kommer att ur kammarens slutliga omröstning framgå, synes mig icke mycket gagna att tvista om, huruvida den ena eller den andra motiveringen bör vara den, som skall blifva ovilkorligt fastbunden vid beslutet. Mig tyckes den förda diskussionen tillräckligt ådagalägga, att man inom denna kammare icke är böjd att bifalla den kongl. propositionen efter den

*Om uppförande å kronolägenheten Stenbrottet af ett nytt centralfängelse för kvinnor
m. m.
(Forts.)*

*Om upp-
förande å
kronolägen-
heten Sten-
brottet af ett
nytt central-
fängelse för
qvinnor
m. m.
(Forts.)*

utredning som nu föreligger. Och ett afslag kommer således att innebära, att i vederbörlig ordning och på vederbörande ansvarige rådgifvares tillstyrkan frågan läres blifva så att säga »återremitterad» till den styrelse, hvars förarbeten i saken till en annan Riksdag, då en kongl. proposition i ämnet föreligger, lätt kunna blifva sådana, att man kan fullt lugnt skärskåda frågan och i den bilda sig ett omdöme. Nu kan man icke göra annat än hvad jag gör, yrka afslag på Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Wieselgren: Jag vill endast erinra kammaren, att då jsg första gången hade ordet, ingick jag icke i något slags svaromål på den framställning, som af den ärade representanten på malmöhusbänken gjordes vid remissen af den kongl. propositionen, utan tillkännagaf jag, att, om man icke tvang mig, skulle jag inskränka mig till det yrkande, jag då framstälde. Men i den särskilda ställning, hvilken jag, såsom den siste talaren påpekade, i frågan intager, och af skyldig hänsyn till kammaren, ansåg jag mig pligtig att, då talaren på malmöhusbänken icke lät sig af min försonliga hållning påverka, utan förnyade sitt angrepp, bemöta honom på sätt som skett. Om dervid något mitt yttrande verkligen särat honom, ber jag honom om förlåtelse. Men jag tror dock icke att han bör känna sig sårad af att anses såsom amatör inom denna kunskapsgren, ty han är det väl, då han ju synbarligen skänkt så stort intresse åt våra penitentiära förhållanden. Att han dervid icke begagnat sig af de förberedande upplysningar, som jag så ytterst gerna skulle hafva stått honom till tjänst med, bör väl icke räknas mig till last. Jag är säker om att, i fall han gjort mig den äran af ett besök, vi skulle mellan fyra ögon kunnat klarera hela frågan, och hans yttrande vid remissdebatten skulle icke hafva behöft förekomma.

Beträffande hans yttrande, att jag skulle hafva citerat honom orätt i fråga om Karlskrona-fängelsets användning, anhåller jag endast att få hänvisa kammaren till det tryckta protokollet sid. 5, der det står: »de qvinliga fångar, som nu förvaras å Norrmalms centralfängelse, kunna därför flyttas till Karlskrona» hvilken anvisning å pag. 8 vidare motiveras.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att i afseende på det nu föredragna utlåtandet yrkats dels bifall till hvad utskottet hemställt, dels ock, af herr *Wieselgren*, att utskottets hemställan måtte godkännas med den förändrade motivering, som föreslagits i den af herr Tamm med flere vid utlåtandet afgifva reservation.

Härefter gjordes propositioner jemlikt dessa yrkanden, och förklarades propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Föredrogs å nya konstitutionsutskottets den 4 och 6 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 15, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af §§ 66 och 72 regeringsformen samt §§ 71, 72 och 73 riksdagsordningen äfvensom motion om ändrad lydelse af § 71 riksdagsordningen.

På framställning af herr talmannen beslöts, att förevarande utlåtande skulle punktvis och det i andra punkten framställda förslag till grundlagsändring paragrafvis företagas till afgörande.

1 punkten.

Herr Lithander: Herr talman, mine herrar! Redan flera år, innan jag tillhörde denna kammare, hade jag anledning att under den tid, jag fungerade såsom styrelseledamot i ett riksbankens afdelningskontor, särskildt uppmärksamma, att många väsentliga ändringar äro nödvändiga i de för riksbanken gällande lagar och författningar, såvida riksbanken nemligen en gång skall blifva hvad den *bör* vara och komma att för landets näringslif, bankväsen och penningförhållanden innebära den trygghet, som nationens bank väl är ämnad att derät gifva. Vid riksdagen har jag emellertid blifvit i tillfälle att på ännu närmare håll skåda bristerna i vår banklagstiftning och der fått den uppfattning att, oakadt Riksdagen väl såsom riksbankens principal borde låta sig angeläget vara att åstadkomma en för tidsförhållandena lämplig samt för riksbankens verksamhet och egentliga uppgift gagnelig banklagstiftning, det likväl ty värr ser ut, som om majoriteten inom Riksdagen — eller, måhända rättare, majoriteten inom Riksdagens Andra Kammare alldeles underskattar betydelsen och vigten af en betryggande banklagstiftning.

Det är icke längre sedan än åren 1886 och 1890, som Kongl. Maj:t framlade förslag till ny banklagstiftning och då tydligen tillkännagaf, att innan Riksdagen genom antagande af betryggande lagbestämmelser tillförsäkrat riksbanken den säkra ställning, som en nationalbank måste intaga — innan detta skedde, borde eller kunde icke Kongl. Maj:t förvägra ny oktroy åt de enskilda bankerna. Så länge förnyad oktroy lemnades sedelutgifvande, banker, blefve riksbanken alltså icke ensam sedelutgifvande, och innan den det blef, kunde den icke fungera såsom den borde. Dessa båda förslag förkastades emellertid.

Det är i hög grad beklagligt, att Riksdagen sålunda förbiser hvad som är oundgängligen nödvändigt att göra för riksbankens framtida trygga ställning. Det kan nemligen icke ens för dem, som blott hafva ganska medelmåttiga insigter på bankområdet, — till hvilka jag räknar mig — vara svårt att inse, att genom Riksdagens obenägenhet att reformera vår banklagstiftning utsättas riksbanken och följaktligen hela landet för eventualiteter — hvilka kunna blifva olycksbringande.

*Förslag
till ändrad
lydelse af §§
66 och 72 rege-
ringsformen
samt § 71
riksdags-
ordningen.*

Förslag
till ändrad
lydelse af §§
66 och 72 rege-
ringsformen
samt § 71
riksdags-
ordningen.
(Forts.)

Då jag nu dristat väcka motion i denna kammare om afhjelpande af åtminstone en af de betydande brister, hvaraf grundlagsbestämmelserna för riksbanken lida, så kan man måhända med fog anmärka, att initiativ af detta slag icke bort utgå från mig — men då icke Kongl. Maj:ts förstnämnda begge fullständiga och väl utarbetade lagförslag lyckats blifva antagna och då ej heller enskilda motionärers förslag haft framgång, men frågan icke kan eller får undertryckas eller dö bort, så ansåg jag mig, eftersom ingen annan begagnat sig af sin rätt dertill, och med särskild anledning af de händelser, som under sista åren inträffat, böra genom den gjorda framställningen hålla denna viktiga fråga vid lif. Resultatet har emellertid blifvit, att utskottet afstyrkt bifall till motionen, och att många reservanter framkommit med flera olika förslag. I utskottets betänkande, som är alldeles i saknad af skäl för det gjorda afstyrkandet, förekomma några påståenden, som jag nödgas något vidröra.

Utskottet ogillar, att jag i motiveringen af mitt förslag betecknat detsamma såsom »en för hvarje år af erfarenheten allt mera såsom oafvislig framhållen reform», mot hvilket utskottet påstår, att »erfarenheten icke gifvit något stöd för nödvändigheten af en sådan anordning». Det skulle i sanning vara intressant att veta, hvilken erfarenhet, som för utskottet vore tillräcklig såsom stöd för en sådan reforms nödvändighet; månne det icke är önskvärdt, att reformen vidtages, innan erfarenheten allt för grundligt erinrat oss om dess nödvändighet — eller månne utskottet anser, att 7 lottningar i hvarterda verket årligen böra förekomma, innan erfarenheten är sådan, att utskottet kan godkänna reformens giltighet? Utskottet förmenar »att Riksdagen icke någonsin skall så illa bruka sin magt», så att den nemligen sätter alla fullmäktige »på lotten» på en gång. Först och främst beder jag få erinra utskottet om, att i dylika fall är det icke fråga om hur *Riksdagen* brukar sin magt, ty magten är öfverlemnad till de 78 valmännen, och efter allt hvad man sett komma de ganska långt i den rigtningen. Hvem garanterar för, att icke de hotelser man hört uttalas en vacker dag hunnit mogna till handling, och då lägger icke § 71 riksdagsordningen något hinder i vägen, sådan som nämnda § nu är.

Den, som känner förhållandena från föregående valtillfällen, vet allt för väl af hvad som händt och sagts, att ännu värre saker kunna väntas hända. Jag skall icke framdraga några interiörer från dessa tillfällen, ty de äro just icke egnade att stärka förtroendet till Riksdagens åtgöranden, och de kunna ej heller hvarken glädja eller gagna fullmäktige i de båda viktiga förvaltande verken.

Granskar man emellertid sjelfva valsättet, så skall man genast finna, att detsamma ingalunda innebär någon som helst garanti för att i banken eller riksgäldskontoret insättas styresmän, hvilkas skicklighet och lämplighet främst tages i betraktande.

De 24 valmän från hvardera kammaren, hvilka samlas i olika

lokaler för att uppgöra sina vallistor, utvälja bland sig förtroendemän för underhandling med medkammaren om hvilka som skola väljas.

Erfarenheten kan icke jäfva, om jag nu påstår, att dessa förtroendemän i allmänhet måste underhandla på en helt annan basis än de kanske önskat och bort.

Det borde nemligen, enligt mitt förmenande, vid dessa underhandlingar icke vara fråga om annat än: hvilka personer äro på grund af sina insigter, skicklighet och erfarenhet, arbetsförmåga, medborgerliga anseende, karakter och redbarhet de *bästa*, vi kunna utvälja att styra rikets bank och riksgäldskontor. Endast i fall dessa kvalifikationer främst tagas i betraktande och blifva bestämmande vid valet, kan det sägas, att Riksdagen haft nödig omsorg om värden af riksbanken och riksgäldskontoret samt sökt befrämja deras bästa. Men hur går det nu till? Jo, den rätta kvalifikationen för beklädande af de magtpåliggande befattningarne har mer och mer vid underhandlingarne lemnats å sido, och helt andra hänsyn hafva blifvit de bestämmande, hvaraf ock den slutliga följden blifvit, att under de sista 10 åren ofta medelst lottdragning en del af de ledamöter blifvit utsedde, hvilka skola hafva värden om rikets bank och riksgäldskontor.

Det torde sannerligen vara lätt att inse, att i fall slumpen skall afgöra hvem som skall handhafva riksbanken, så kan det en gång inträffa, att det spelet blir dyrbart.

Jag beklagar alltså, att konstitutionsutskottet afstyrkt min motion, och det är blott en ringa tröst, att många reservanter finnas emot detta beslut, ty reservanterna vilja också nästan alla gå hvar sin väg. I lyckligaste fall hafva tre kunnat blifva eniga. Så har t. ex. utskottets ordförande och tvenne andra ledamöter enat sig om den formen, att alla fullmäktige skulle väljas hvar 3:dje år. Jag kan icke dela deras uppfattning, ty det är nog godt och väl, att risken af total omstöpning af de båda verkens styrelse icke kan inträffa oftare än hvar tredje år, men jag finner lagen böra ändras så, att en sådan eventualitet *icke någon gång* kan inträffa. Att blott göra ändringen till hälften är en sak, som jag icke kan gå in på. — Öfriga reservanter komma hvarandra så nära i sina förslag, att jag tycker de gerna kunnat visa litet mera god vilja att komma till ett enigt beslut genom att jemka något litet på sina småskiljaktigheter. Intet stort mål kan vinnas utan enighet. Jag är emellertid mycket tveksam, huruvida jag skall yrka bifall till någon af dessa reservationer, hvarmed jag emellertid uppskjuter, tills jag fått af öfverläggningen inhemta, hvaråt kammarens sympatier ligga.

Förslag till ändrad lydelse af §§ 66 och 72 rege- ringsformen samt § 71 riksdagsordningen.
(Forts.)

Herr Behm: Af det slut, hvartill utskottet vid behandling af denna 71 § i riksdagsordningen kommit, samt af den af utskottet anförda motiveringen skulle man helt naturligt kunna komma till den åsigten, att utskottets majoritet varit emot hvarje förändring i den rigtning, motionärerna åsyftat. Så var dock ingalunda förhållandet.

Förslag
till ändrad
lydelse af §§
66 och 72 rege-
ringsformen
samt § 71
riksdags-
ordningen.
(Forts.)

Tvårtom höjde sig inom utskottet knappast en enda röst mot att vidtaga någon förändring i det antydda syftet; det var endast beträffande dels en viss begränsning af förslaget, dels sjelfva redaktionen, som svårighet uppstod att vinna någon enighet. Den föregående talaren polemiserade mot utskottets majoritet, men denna polemik skulle han hafva kunnat bespara sig; ty motiveringen är icke majoritetens, utan torde snarare få stå för sekreterarens inom utskottet räkning. Då utskottet till följd af omöjligheten att vinna majoritet för något visst förslag afslog dem alla, så blef han ju tvungen att på något sätt motivera detta afslag, och han har gjort det på sätt som skett, utan att kunna anses dermed uttrycka majoritetens inom utskottet mening. Denna svårighet att inom utskottet uppnå enighet har sin naturliga förklaring. Den förste ärade talaren förundrade sig dock öfver denna svårighet. Men då han sjelf varit ledamot af årets bevillningsutskott, borde han hafva någon erfarenhet af huru detta liksom de andra utskottens arbeten under nu rådande partiförhållanden inom Riksdagen kunnat bedrivas. Det är den brist på — jag skulle vilja säga — sympati mellan ledamöterna på ömse sidor om bordet, som vållat svårigheten att ena åsigterna och komma till något resultat. Så har varit förhållandet här, och utskottets betänkande bär ock ganska tydligt vittne om dessa divergenser; huru obetydlig tvistepunkten än varit, har man ändock icke kunnat komma till något gemensamt förslag.

En särskild anledning till att jag och den reservant, som förenat sig med mig, framlagt just det förslag, som finnes bifogadt betänkandet såsom vår reservation, är den, att detta förslag vid förlidets års riksdag vann denna kammars bifall. Då jag säger »detta förslag», menar jag förslaget till dess hufvudsakliga innehåll, ty i detsamma hafva några smärre ändringar vidtagits, egentligen framkallade af den diskussion, som här i kammaren förekom vid behandlingen af denna fråga. Denna diskussion var visserligen mycket knapphändig, och den egentliga anmärkning, som mot förslaget framställdes, rörde tjenstgöringstiden, som var bestämd till »tre år», en redaktion, som naturligtvis var olämplig, då ju dessa val icke förrättas på någon viss lagbestämd dag, och således en bestämmelse om jemna kalenderår kunde föranleda otydlighet. Derfor hafva vi i vårt förslag verkställt den förändring i förra årets, att vi, i stället för att säga att fullmäktige skola väljas »för tre år», föreslå, att de väljas »för tiden från valet, till dess sådant val under tredje året derefter försiggått». Detta är den ena förändringen, som vi vidtagit i 1891 års förslag. Den andra utgöres af det tillägg, som innefattas i sista momentet, beträffande huru förfaras skall, i händelse vid urtima riksdag ansvarsfrihet skulle vägras fullmäktig. Derom finnes för närvarande intet stadgande, och ett sådant torde måhända äfven vara öfverflödigt, men för fullständighetens skull har man dock ansett sig böra tillägga detta. Skulle det emellertid anses obehöfligt, kan det ju lätt uteslutas.

Hvad herrar Bergii och Alins reservation beträffar, kan det ju vara ett förslag, som är ganska tilltalande, och i brist på vinnande

af någon annan ändring kunde ju kammaren kanske vara böjd att biträda detta. Men genom antagande af detta förslag vinner man dock icke det syftemål, som åtminstone jag för min del först och främst har eftersträfvat, nemligen att förvärfva en ökad *kontinuitet* åt styrelsen inom dessa båda verk. Man vinner genom deras förslag likasom ock genom vårt, att större utsigt beredes att till fullmäktige kunna erhålla personer fullt lämpliga för uppdraget; detta genom att tjänstgöringstiden utsträcker till tre år. Det finnes nemligen många framstående affärsmän, som skulle vara synnerligen lämpliga såsom ledande personer i dessa verk, men hvilka nu på grund af den korta tjänstgöringstiden, ett år, icke våga lemna sina förut innehafda befattningar för att ingå i t. ex. riksbankens styrelse; och tydligt är, att det skulle vara en afsevärd vinst, om utsigten att kunna engagera sådana personer ökades.

Af de öfriga reservationerna är herrar Johnssons och Wiksténs den med vår mest öfverensstämmande, ja, den är i det allra närmaste lika med vårt förslag. Beträffande nämnda reservanternas förslag vill jag dock i förbigående anmärka, att det icke förekom till behandling inom utskottet, utan att det först under reservationstiden framlagts såsom en bearbetning af det af oss uppgjorda. För min del har jag ingenting emot att, om detta senare förslag skulle vinna kammarens sympatier i högre grad än vårt, i så fall biträda detta.

Herr Ljungmans förslag deremot, som afser att öka antalet riksbanks- och riksgäldsfullmäktige till åtta, kan jag omöjligt vara med om; ty något enda skäl att öka dessa fullmäktiges antal har hvarken han eller, såvidt jag vet, någon annan förebragt.

Under förmodan, att kammaren fortfarande har samma uppfattning af denna fråga, som vid sistlidne riksdag gjorde sig gällande, tillåter jag mig, herr talman, att yrka bifall till den af mig och herr Nyström afgifna reservationen; men är jag dock beredd att frångå detta mitt yrkande, om det finnes större utsigt att vinna något genom att biträda det af herrar Johnsson och Wikstén framlagda förslaget.

Herr Bergius: Enligt min uppfattning är det egentligen två skäl, som tala för att fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret böra väljas för längre tid än nu är förhållandet. Först och främst det, som är af den föregående talaren vidrördt, att om de väljas för en längre tid, t. ex. tre år, är det större utsigter att få lämpliga personer, än om de blott väljas för ett år. Det andra skälet åter är, att det utan tvifvel vore för riksdagsarbetet i allmänhet gagneligt, om valen af dessa fullmäktige och deraf föranledda strider kamrarna emellan ej årligen återkomme. Det är på dessa skäl, som uti den af herrar Alin och Berg samt mig afgifna, betänkandet bifogade reservation är förslaget den ändring af 71 §, att fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret skola väljas för tre år, men i likhet med 1889 års bankkomité hafva vi ansett, att ordföranden likasom vice ordföranden böra utses endast för ett år och väljas af fullmäktige sjelfva. Vi hafva nemligen trott, att fullmäktige sjelfva bäst skulle kunna bedöma, hvem som är

Förslag till ändrad lydelse af §§ 66 och 72 regeringsformen samt § 71 riksdagsordningen.
(Forts.)

*Förslag
till ändrad
lydelse af §§
66 och 72 rege-
ringsformen
samt § 71
riksdags-
ordningen.
(Forts.)*

lämpligast att utöfva ordförandebefattningen; och hvad angår suppleanterna, hafva vi ansett det nuvarande stadgandet böra bibehållas, att de väljas för ett år. Det skäl, som förefinnes för utsträckande af fullmäktiges tjänstgöringstid, eger ej tillämpning på suppleanterna, hvilka blott tjänstgöra tillfälligtvis.

Det förslag, som vi nu framställt, skiljer sig från de andra framlagda förslagen egentligen deruti, att enligt de senare skulle fullmäktige delvis afgå hvarje år och således omval årligen ske af vissa fullmäktige. Derigenom undvikas således icke den olägenhet, som, enligt hvad nu blifvit anmärkt, är förenad med de hvarje år återkommande valen af fullmäktige och deraf föranledda stridigheter, hvartill kommer, att denna anordning antagligen föranleder dertill, att mer än hittills lottning kommer att ega rum emellan begge kamrarnes olika kandidater. Man kan ju befara att, när endast två skola väljas, lottning i regeln kommer att ega rum om den ena, kanske om begge. Den kammare, hvars kandidat ett år förlorat på lottning, vill måhända följande år framställa densamma, och om denne då vinner, så kommer den, som får vika för honom, att följande år uppställas o. s. v. Erfarenheten har för öfrigt ej visat, att några särskilda stadganden om successiv afgång erfordras för att bevara kontinuiteten inom riksbankens och riksgäldskontorets styrelse. Man har icke anledning antaga, att Riksdagen skulle så illa utöfva sin magt i detta hänseende, att den skulle utan giltiga skäl på en gång ombyta hela eller största delen af riksbankens eller riksgäldskontorets styrelse.

Inom utskottet hafva yttrats många olika åsikter angående denna fråga, och förmodligen blir förhållandet inom kammaren detsamma, hvarför det torde finnas föga utsigt, att frågan vid denna riksdag kan vinna någon lösning. Följaktligen är jag tveksam, om jag skall framställa något yrkande, men skall dock göra det, för den händelse att det skulle vinna något understöd, nemligen att till hvilande för vidare grundlagsenlig behandling måtte antagas det förslag till ändrad lydelse af 71 § riksdagsordningen, som innefattas i den af herrar Alin och Berg samt mig afgifna reservation.

Herr Nyström: Det rent negativa slut, hvartill konstitutionsutskottet i denna punkt kommit, tyckes icke komma att få några försvare inom denna kammare. Vid sådant förhållande kan det ock vara öfverflödigt att göra någon polemik mot utskottets motivering af deruti förekommande besynnerliga saker. Nej, diskussionen kommer att ligga om huruvida kammaren vill antaga den af herrar Bergius, Alin och Berg afgifna reservation, å ena sidan, eller å andra sidan den af herr Behm och mig framställda. Naturligtvis kämpar jag för vår sak, och vårt bästa vapen är och förblifver detta, att vår reservation är en repetition af hvad kammaren förra året antog, en ren repetition så när som på 2 punkter, hvilka den föregående talaren framhållit. Den ena är en ren, bevislig rättelse, när man i stället för 3 år ställer det korrekta uttrycket från val till val — utan tvifvel är detta en

rättelse — den andra är ett fullständigande, i det man läster afseende vid eventualiteten af urtima riksdag för detta ändamål; alltså samma förslag, som kammaren på goda grunder förra året antog, plus en rättelse och ett fullständigande. Man har väl då anledning att hoppas, att kammaren skall antaga vår reservation, så framt det ej kan styrkas, att under tiden från förra gången och till nu någonting skulle hafva inträffat, som kan hafva ändrat kammarens mening i den vägen. Det är dock så långt ifrån att något dylikt har inträffat, att det tvärt om har inträffat något annat, nemligen ett fall af lottning, som bör hafva förstärkt kammarens mening i detta afseende och gjort kammaren ännu mera benägen att antaga ett förslag, som minskar den stora risk som nu förefinnes. För min del kan jag ej förstå, att någon vill låta sakernas nuvarande skick fortfara. Mig har det förefallit såsom en af de största oegentligheterna i vårt statslif, att man skall lemna en möjlighet kvar, att — beroende på ett politiskt vindkast — utan någon öfvergångstid bankens styrelse kan halka öfver i nya händer och öfvertagas af nya styresmän, som icke hafva ens en timme för att taga kännedom om förhållandena, om bankens förbindelser, om dess kunder, dess affärsoutymer m. m. Att lemna kvar en så hotande fara för vårt lands ekonomi synes mig omöjligt att några skulle vilja vara med om, och därför förmodar jag, att man ser sig om efter utvägar att undanrödja denna fara. Nu kan det ju hända, att kammaren finner herr Bergii förslag vara bättre än vårt, i trots af att det är något annat än hvad kammaren antagit förra året. Jag tycker dock, att detta förslag är betänkligt, ty den väsentliga faran, som framför allt drifvit fram dessa motioner och Första Kammarens anslutning till dem, är faran att på en gång hela bankens och riksgäldskontorets styrelser skulle kunna ombytas, möjligheten att kontinuiteten i förvaltningen sålunda tvärt brytes. Denna fara finnes kvar i herr Bergii förslag, fastän den återkommer endast hvar tredje år, men den finnes kvar och i viss mån förstärkt. Ty man skall komma i håg, att om valen komma att ske endast hvar tredje år, så är det 3 års fullmäktigsarfvode som är täflingspriset, och det torde komma att göras otroliga ansträngningar att vinna detta pris. Under dessa ansträngningar kan det inträffa, att omsättningen varder fullständigare än beräknadt och nyttigt är, ja, närmar sig en fullständig omkastning. Det är sant, att äfven efter vårt förslag platserna tillsättas för 3 år och sålunda torde komma att blifva mycket eftersträfvade, men fullständig och på en gång skeende omkastning är dock genom detta förslag omöjliggjord. Herr Bergii förslag undanrödjer alltså icke den egentliga faran, som nu finnes, men inför ett element, treårsperioden, som visserligen från en synpunkt kan vara förmånligt, men på andra sidan spetsar till situationen genom att hålla fram ännu större förmåner för dem, som täfla om dessa platser.

Om sålunda kammaren har den åsigten, att framför allt i vårt statslif bör undanrödjas möjligheten eller faran, att hela uppsättningen af fullmäktige kan på en gång omsättas, och kammaren är öfvertygad

*Förslag
till ändrad
lydelse af §§
66 och 72 rege-
ringsformen
samt § 71
riksdags-
ordningen.
(Forts.)*

*Förslag
till ändrad
lydelse af §§
66 och 72 rege-
ringsformen
samt § 71
riksdags-
ordningen.
(Forts.)*

om att denna treårsperiod skulle kunna göra dessa val ännu mera kinkiga, än de redan äro, och kammaren slutligen finner, att samma skäl, som bestämde kammarens beslut förra året, ännu finnas kvar, möjligen förstärkta, och att de obetydliga förändringar, herr Behm och jag infört i kammarens då fattade beslut, äro det ena en rättelse och det andra ett fullständigande, hoppas jag, att deruti skall ligga tillräckligt skäl för att kammaren skall blifva sitt förra beslut trogen och gifva sitt bifall till den af herr Behm och mig afgifna reservation, till hvilken jag alltså vördsamt yrkar bifall.

Friherre Åkerhielm, Gustaf: Med anledning af den siste talarens yttrande har jag begärt ordet. Jag har funnit det vara af vigt att skärskåda, huruvida den af honom och en annan ledamot af konstitutionsutskottet anförda afvikande mening, hvilken nära sammanfaller med den, som vid sistlidne riksdag af denna kammare antogs, skulle vara en lycklig förbättring, hvarmed man tryggade styrelsen af de vigtiga bank- och riksgäldsverken. Man skulle trygga fullmäktige för faran af ombyte, sade herr Nyström, och man skulle vinna mera stabilitet genom att antaga det af honom och herr Behm formulerade förslaget. Jag vill för min del säga, att jag icke är så alldeles på det klara med att detta skulle blifva förhållandet. Men deremot är jag alldeles på det klara med att man skulle, genom det ombyte denna redaktion förutsätter af två bland fullmäktige i riksbanken och två bland fullmäktige i riksgäldskontoret hvarje år, sätta dessa valrörelser inom Riksdagen, hvilka vi just i år varit i tillfälle att konstatera, uti en ännu starkare fart, än då det är fråga om att välja sju i hvarterdera verket. Det är väl gifvet, att om man har att välja blott två, så bryta sig meningarna i det längsta, och mycket goda skäl tala för antagandet, att det blinda ödet kommer att afgöra utgången. Jag kan ej kalla denna lottning, som med säkerhet skall inställa sig oftare än nu är fallet, för ett *stadgande* af styrelsen af de båda verken. Fast hellre antager jag, att det vore olyckligt, om man skulle behöfva slå in på denna väg. Det skulle ej förvåna mig, i fall detta förslag blefve antaget, om genom den bestämmelse, som här föreslagits, det skulle inträffa, att alla sju fullmäktige, på grund af lottning tid efter annan, komme att sitta en hel treårsperiod ut. Detta vore enligt mitt förmenande icke en lösning på denna fråga: huru skall man vinna mera stadga åt styrelsen af de båda vigtiga verken? Nej, då vill jag mycket hellre vara med om det förslag, som af herrar Bergius, Alin och Berg framställts. Det innebär, enligt min åsigt, en större garanti, då det blott inskränker sig till att låta dessa fullmäktige sitta *valda*, icke *blottade*, på tre år. Strängt taget tror jag, att man borde kunna vara ense om att då i ett utlåtande sådant som detta meningarna äro så många och särskilja sig i alla varianter, från och med motionärens till det rena afslaget, i så många redaktioner och antydningar till redaktioner, tål det väl att tänka på, om den ifrågasatta grundlagsförändringen är så nödig och nyttig, som grundlagen föreskrifver. Hafva verkligen sedan

det nya statsskicket införande, och det är ju 25 val, som sedan dess anstälts, dessa val varit i allmänhet så dåliga, eller valmännen varit så hetsiga och brutit kontinuiteten, eller lottningarna varit så många och verken blifvit så illa styrda? Jag tror ej att man kan säga det. Det föreligger därför icke någon oundgänglig nödvändighet att redan vid denna riksdag afgöra frågan. Vill man emellertid redan nu göra något i saken, så kunde jag vara med om en återremiss till konstitutionsutskottet, men å andra sidan och då Riksdagen nu är så långt framskriden, finner jag det ej lämpligt att nu göra ett sådant yrkande. Skulle meningarne gälla emellan herr Nyströms och ordförandens förslag, röstar jag för det senare, och skulle någon vilja vara med om att bifalla konstitutionsutskottets förslag, alltså rent afslag, tror jag, att det yrkandet vore det vid denna riksdag lämpligaste.

Förslag till ändrad lydelse af §§ 66 och 72 rege- ringsformen samt § 71 riksdags- ordningen.
(Forts.)

Herr Nyström: Blott ett ord till bemötande af den siste talar- en. Vi känna igen detta argument, som säger: här har icke någon olycka inträffat; vi skola vänta med försigtighetsmåten, tills olyckan kommer. Sådant är i allmänhet icke riktigt. Kan det påvisas, att en viss situation är osund, att den erbjuder en obestriddlig möjlighet af olycka, skall man ändra den, innan det bedröfliga resultatet kom- mit, helst som detta kan bli sådant, att hela vårt lands ekonomi kommer i förvirring. Och jag tror ej, att ens den siste talaren kan förneka, att möjligheten af att alla fullmäktige skulle på en gång ombytas är något osundt till den grad, att man ej bör vänta på er- farenhetens bedröfliga vittnesbörd, att det verkligen har medfört olycka. Att en fara — låt vara aflägsen — verkligen ligger i nu gällande grundlagsbestämmelse, har ock från alla sidor erkänts och måste an- ses bevisadt. I sådant fall har kammaren att välja mellan en visshet och en möjlighet. Det är *visst*, att den nuvarande ställningen är osund och farlig. Det är *möjligt* att, som den siste talaren framkastat, den föreslagna ändringen — val af blott två fullmäktige hvarje år — mera frestar till lottning än sakens nuvarande skick. Detta är dock blott ett antagande, det kan ju vara möjligt att det går så, och gent emot denna eventualitet dref jag länge i konstitutionsutskottet den meningen, att man borde taga den enda utväg, som säkert förekommer all lottning, nemligen att hvarje kammare skulle sätta till sina leda- möter. Men deremot anfördes sådana skäl, att jag för närvarande måste draga tillbaka detta yrkande. Detta förslag kommer nog åter, ty det innefattar det enda medlet att helt och hållet förekomma lott- ning. Nu har man påstått, att ombyte af två årligen skall medföra lottning i större skala än nu, och detta är ju, som sagdt, en möjlig- het. Men gent emot detta ställer jag det stora målet att bli af med något, som otvifvelaktigt innefattar en stor fara och är en osund och oriktig sak, mot hvilken kammaren många gånger förut och senast 1891 reagerat. Finner kammaren någon anledning att gå ifrån denna sin principiella åsigt, kan jag icke hjälpa det; men jag förmodar det ej. utan att kammaren vill absolut förekomma möjligheten af att alla

*Förslag
till ändrad
lydelse af §§
66 och 72 rege-
ringsformen
samt § 71
riksdags-
ordningen.
(Forts.)*

fullmäktige på en gång skola ombytas. Och under sådana förhållanden synes det vara skäl att bifalla herr Behms och min reservation, i hvilken kammaren i hufvudsak återfinner sitt en gång fattade beslut. Åtgärden är ju skäligen platonisk. Det blir blott en meningsyttring, men i hopp, att den kommer att gå i den riktning jag förordat, anhåller jag om bifall till vår reservation.

Herr Alin: Den siste talaren yttrade, att hvad som drifvit fram förslagen rörande ändring i nu ifrågavarande bestämmelser, har varit fara för ett fullständigt ombyte af fullmäktige, och han anmärkte tillika, att detta motiv blifvit ytterligare förstärkt genom hvad i år inträffat. Jag förstår icke hans argumentation i detta fall. Jag känner icke till, att det i år varit ifrågasatt något fullständigt ombyte. Hvad som i år har inträffat är en lottning; och det är för att förekomma, att — allt för ofta åtminstone — dylikt skall inträffa, som man velat hafva en ändring i de nuvarande bestämmelserna, då man icke kan få bestämmelser, som äro byggda på fullt rationel grund. Men det ligger mycket nära sannolikhetens område, att just genom det förslag, som herr Nyström förordat, skall denna olägenhet i mycket hög grad ökas i stället för minskas. Deri, att man väljer alla på en gång, ligger deremot en omständighet, som nästan tvingar valmännen att söka inskränka antalet lottningar till ett minimum. Och att man skulle på en gång ombyta samtliga fullmäktige, tror jag icke någonsin blifvit på fullt allvar satt i fråga. Deremot vore det en gifven fördel, då man icke kan vinna något mera, om man åtminstone stälde saken så, att valet egde rum hvart tredje år och således de ifrågavarande slitningarne icke så ofta som nu behöfde förekomma. Jag anhåller att få sluta mig till herr Bergii yrkande.

Herr Lithander: Då herr Nyström temligen fullständigt redogjort för de skäl, som tala för den föreslagna reformen, torde det vara öfverflödigt, att jag derom vidare yttrar mig. Med anledning af hvad den siste talaren yttrade, att icke någonting i år varit i fråga, som kunnat gifva en särskild anledning att nu framkomma med förslag i förevarande syfte, kan jag icke annat än förundra mig öfver att han saknar kännedom derom. Det har verkligen framkastats rätt allvarliga hotelser om mycket längre gående förändringar inom fullmäktige, än som slutligen blef fallet. Det kan ju hända, att underhandlarne icke fingo direkt del deraf, men det talades dock derom mellan enskilde ledamöter; och det har varit ifrågasatt på fullt allvar. På samma gång får jag säga, att det i hög grad öfverraskade mig att höra friherre Åkerhielm, som har en så mångårig erfarenhet af de stora svårigheter, som förekomma vid dessa val, att jag säkert hade hoppats, det just denna reform skulle i honom hafva funnit en *varm* försvarare.

I afseende på det yrkande, jag skulle vilja framställa, är jag ännu ganska tveksam, men har tänkt mig, att det vore önskligt, om

någon samstämmighet mellan Första och Andra Kammaren kunde på något sätt åstadkommas. Det förslag, som är framställt af herrar Johnsson och Wikstén, ligger så ofantligt nära herrar Behms och Nyströms, att det synes mig, som om man med god vilja skulle kunna komma öfverens om att framställa sitt yrkande så, att det äfven inom Andra Kammaren vunne någon tillslutning. Under denna förhoppning skall jag be att få yrka bifall till herrar Johnssons och Wikstens förslag.

Förslag till ändrad lydelse af §§ 66 och 72 rege- ringsformen samt § 71 riksdags- ordningen. (Forts.)

Friherre Åkerhielm, Gustaf: Blott några ord. Med anledning af hvad som yttrades af den siste talaren ber jag att få erinra derom, att vid alla uppgörelser till val af fullmäktige — jag tror nästan alla, som på senare tiden egt rum — har nog en eller annan framställt hotelse om att ombyta samtliga fullmäktige vare sig i det ena eller andra verket. Vid förhandlingarnes början har man alltid tagit till så mycket man kunnat i fordringar på den ena sidan och mötts på samma sätt å den andra, men resultatet under förhandlingarnes fortgång af sammanjemkningar och eftergifter har i de allra flesta fall blifvit sådant, att lottningarne blifvit ytterst få. Jag är fullt öfvertygad om att, derest vid denna riksdag — då förhandlingarne, som på sätt herr Lithander anmärkt började med, om icke fullt så många, dock rätt många fordringar på ombyte, slutade med en lottning till blott ett af verken — det hade varit frågan om att tillsätta endast två fullmäktige i riksbanken och två fullmäktige i riksgäldskontoret, ett så pass godt resultat icke hade nåtts. Härifrån kommer jag helt naturligt till det af herr Nyström förordade förslaget och tillåter mig säga, att om också olägenheter med den nuvarande ordningen förefinnas — ehuru jag tror, att han öfverdrifvit dem — så är dock hans botemedel bestämdt dåligt. Det har samma fel som det gamla danska pulvret, hvilket kurerade febern, men slog i hjel patienten. Förra gången jag yttrade mig framstälde jag icke något bestämdt yrkande. Jag vill icke heller nu yrka återremiss, utan anhåller att få yrka bifall till den af herrar Bergius, Alin och Gustaf Berg afgifna reservationen.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att beträffande förevarande punkt, hvars godkännande i enlighet med utskottets hemställan icke blifvit under öfverläggningen begärdt, framstälts följande yrkanden: 1:o) af herr *Behm*, att kammaren skulle afslå utskottets hemställan och antaga det förslag till ändrad lydelse af § 71 riksdagsordningen, som innefattades i den af honom och herr Nyström vid utskottets utlåtande afgifna reservation, att hvilatill vidare grundlagsenlig behandling; 2:o) af herr *Bergius*, att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, skulle antaga att hvilatill vidare grundlagsenlig behandling det förslag till ändrad lydelse af § 71 riksdagsordningen, som framstälts i den af honom med flere vid denna

*Förslag
till ändrad
lydelse af §§
66 och 72 rege-
ringsformen
samt § 71
riksdags-
ordningen.*

punkt afgifna reservation; samt 3:o) af herr *Lithänder*, att kammaren skulle afslå utskottets hemställan och antaga till hvilande för vidare grundlagsenlig behandling det förslag till ändrad lydelse af § 71 riksdagsordningen, som innefattades i den af herrar Johnsson och Wikstén vid utlåtandet afgifna reservation.

Sedermera gjordes proposition på bifall till utskottets hemställan och derefter propositioner i enlighet med nämnda tre yrkanden; och förklarades propositionen på godkännande af det af herr Bergius framställda yrkandet vara med öfvervägande ja besvarad.

Den fortsatta behandlingen af förevarande utlåtande uppsköts, på hemställan af herr talmannen, till aftonsammanträdet.

Upplästes en inkommen skrift så lydande:

Riksdagens Första Kammare.

På grund af hosgående läkarebetyg, får jag härmed vördsamt anhålla om befrielse från riksdagsförhandlingarne under några dagar.

Stockholm den 9 maj 1892.

Wih. Wallin.

Det återopade läkarebetyget, som jemväl upplästes, var af följande lydelse:

Att ledamoten af Riksdagens Första Kammare herr *W. Wallin* är till följd af Angina urständsat att under några dagar deltaga i Riksdagens förhandlingar intygar

Stockholm den 9 maj 1892.

C. Haggström.
Läkare.

Härefter beviljade kammaren herr *Wallin* den sökta ledigheten.

Upplästes och godkändes lagutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 43, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändrad lydelse af § 58 i förordningen om kommunalstyrelse på landet; samt

n:o 44, i anledning af väckta motioner om tillägg dels till § 70 i så väl förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862 som förordningen om kommunalstyrelse i stad samma dag, dels

ock till § 11 i förordningen angående allmänt ordnande af presterskapets inkomster den 11 juli 1862.

Justerades ett protokollsutdrag för den 6, 7 och 9 innevarande månad samt fyra protokollsutdrag för denna dag.

Kammaren åtskildes kl. 3.33 e. m.

In fidem
A. von Krusenstjerna.
